

Innst. O. nr. 92

(2006-2007)

Innstilling til Odelstinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Ot.prp. nr. 56 (2006-20007)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om lov om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (innleie, påseplikt for oppdragsgivere og innsynsrett for tillitsvalgte mv.)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Innledning

Det har vært en sterk økning i arbeidsinnvandringen til Norge etter EØS-utvidelsen, noe som har bidratt positivt til norsk økonomi ved å avhjelpe mangel på arbeidskraft. Samtidig er det økende problemer med useriøsitet og sosial dumping, ikke minst innenfor inn- og utleiemarkedet. Regelverket må ivareta de seriøse aktørene og sikre at også de utenlandske arbeidstakerne på det norske arbeidsmarkedet får skikkelige vilkår. Arbeids- og inkluderingsdepartementet legger her frem forslag til innstramminger i inn- og utleieregelverket samt endringer i allmenngjøringsloven for å forbedre og effektivisere allmenngjøringsordningen. Hensikten er blant annet å sikre ryddigere forhold på inn- og utleiemarkedet.

Etter dagens regelverk er det hjemmel i arbeidsmarkedsloven til ved forskrift å pålegge alle virksomheter som leier ut arbeidskraft i Norge, både utenlandske og norske, å søke offentlige myndigheter om godkjenning for å drive utleievirksomhet i Norge. Det foreslås at det innføres en slik godkjenningsordning basert på allerede etablerte registreringsplikter.

Arbeidsmiljølovens regler for inn- og utleie mellom produksjonsvirksomheter er mer liberale enn reglene for innleie fra bemanningsforetak/vikarbyrå. Regelverket kan være enkelt å utnytte og omgå. Det foreslås at reglene strammes inn ved å tillate innleie mellom produksjonsbedrifter på samme vilkår som i

dag, men slik at vilkårene i arbeidsmiljøloven § 14-13 andre ledd blir alternative. I tillegg foreslås det at det skal stilles krav om at innleier skal dokumentere at utleien fra utleievirksomheten fyller vilkårene i § 14-13 første ledd. Dokumentasjonen skal kunne legges frem for de tillitsvalgte i innleiebedriften i forbindelse med drøftinger eller forhandlinger om bruk av innleid arbeidskraft.

Etter dagens regelverk er det arbeidsgiver som har ansvaret for at kravet til lønns- og arbeidsvilkår etter allmenngjøringsforskrifter etterlevs. Det er nylig innført en forskriftshjemmel vedrørende plikt for oppdragsgiver til å informere oppdragstaker om innholdet i allmenngjøringsforskrifter. Det foreslås at denne forskriftshjemmelen utvides slik at oppdragsgiver i tillegg kan pålegges en plikt til å påse at oppdragstakere følger allmenngjøringsforskrifter. Arbeidstilsynet og Petroleumsstilsynet skal føre tilsyn med bestemmelsen.

Det foreslås å gi tillitsvalgte hos oppdragsgiver rett til innsyn i lønns- og arbeidsvilkår hos virksomhetens oppdragstakere som omfattes av allmenngjøringsforskrifter. Forslaget innebærer at tillitsvalgte har taushetsplikt om den mottatte informasjonen, men kan overlevere opplysningene til tilsynsmyndighetene. Nærmere utforming av innsynsretten fastsettes gjennom forskrift.

Det foreslås en bestemmelse om opplysningsplikt i arbeidsmiljøloven som gir utsteder av id-kort for bygge- og anleggsnæringen rett til alle opplysninger fra offentlige registre som er nødvendige for utstedelse av kortene uten hinder av reglene om taushetsplikt.

Etter departementets vurdering utgjør forslagene en hensiktsmessig tiltakspakke som vil kunne bidra til å forhindre sosial dumping på en effektiv måte. Det understrekes at det vil være nødvendig å følge

opp utviklingen på arbeidsmarkedet tett, og vurdere løpende behovet for eventuelle ytterligere tiltak.

Det vises også innledningsvis i proposisjonen til at overgangsordningene for arbeidstakere fra de nye EØS-landene, jf. St.meld. nr. 9 (2005-2006), er forlenget, jf. Innst. S. nr. 130 (2005-2006). Det er også besluttet å innføre tilsvarende overgangsordninger for arbeidstakere fra Romania og Bulgaria, jf. Ot.prp. nr. 12 (2006-2007), jf. Innst. O. nr. 31 (2006-2007). Før overgangsreglene avvikles, må det iverksettes tiltak som sikrer likeverdige og ordnede forhold på det norske arbeidsmarkedet. Dette var en viktig begrunnelse for at det ble lagt frem en handlingsplan mot sosial dumping i Revidert nasjonalbudsjett for 2006.

Det redegjøres i proposisjonen nærmere for høringsbrevet og høringsrunde.

Når det gjelder status for øvrige tiltak i handlingsplanen mot sosial dumping, nevnes spesielt:

- Styrke Arbeidstilsynets og Petroleumsstilsynets sanksjonsmidler
- Øke ressurser til tilsynsetatene
- Forbedre ordningen med allmenngjøring av tariffavtaler
- Stille krav om norske lønns- og arbeidsvilkår i offentlige anbudsprossesser
- Innføre utvidet byggherreansvar og id-kort i byggenæringen
- Gjennomføre tiltak i kystfarten og landbruket
- Utvikle statistikk- og analysegrunnlaget
- Bedre samordning av innsatsen fra statlige etater over hele landet
- Styrke samarbeidet mellom myndighetene og partene i arbeidslivet

Innledningsvis i proposisjonen redegjøres det også kort om informasjon til utenlandske arbeidstakere og arbeidsgivere. Erfaringer viser at det er svært viktig å få et bedre grep om informasjonen til de utenlandske arbeidstakerne og arbeidsgiverne om hvilke plikter og rettigheter de har. Det planlegges derfor å utarbeide en informasjonsstrategi med utgangspunkt i det arbeidet som allerede er igangsatt i Arbeidstilsynet og i andre deler av offentlig forvaltning. Samtidig er det flere samarbeidsprosjekter i gang hvor Arbeidstilsynet og Petroleumsstilsynet deltar sammen med blant annet Skatteetaten, Politidirektoratet og UDI. Nærings- og handelsdepartementet utreder i samarbeid med andre ansvarlige myndigheter etableringen av en informasjonskilde som skal gi orientering om plikter og rettigheter for utenlandske arbeidstakere og arbeidsgivere som opererer i Norge og for utenlandske aktørers tjenesteleveranser til og i Norge.

Flere grunnleggende hensyn taler for å ta i bruk sterke virkemidler i kampen mot sosial dumping,

først og fremst hensynet til vern av utenlandske arbeidstakers lønns- og arbeidsvilkår. Sosial dumping er i tillegg uheldig for andre arbeidstakere og virksomheter i Norge. Dersom man ikke får kontroll med situasjonen, kan en negativ utvikling på sikt bidra til å undergrave den norske arbeidslivsmodellen med et regulert arbeidsmarked, en høy organisasjonsgrad og et velfungerende trepartssamarbeid.

Arbeidstilsynet og Petroleumsstilsynet beskriver innledningsvis i proposisjonen nærmere sine erfaringer knyttet til omfanget av sosial dumping og problemstillinger rundt dette. I tillegg redegjøres det for Fafos spørreundersøkelse der polske arbeidstakere i Oslo-området er spurt blant annet om sine lønns- og arbeidsvilkår.

1.2 Godkjennings- og kontrollordning for bemanningsforetak

I høringsnotatet har departementet reist spørsmål om det bør innføres regler om godkjennings- og kontrollordning for vikarbyrå/bemanningsforetak (bemanningsforetak). Bakgrunnen er behovet for å få bedre oversikt over aktørene i utleiebransjen og bedre mulighet for kontroll med at lovpålagte forpliktelser til staten etterleves (innbetaling av skatter og avgifter, arbeids- og oppholdstillatelse for utenlandske arbeidstakere osv.).

Departementets vurderinger

Departementet vil utarbeide en forskrift med nærmere vilkår for en godkjennings- og kontrollordning for bemanningsforetak. Ordningen vil være basert på høringsforslaget. De momenter og forslag som er fremkommet i høringen, herunder både organisatoriske og økonomiske krav samt registreringskrav, vil bli vurdert i forskriftsarbeidet. Ved behov vil departementet også ta nærmere kontakt med bransjen. Et utkast til forskrift vil bli sendt ut på ordinær høring.

1.3 Vilkår for innleie av arbeidskraft etter arbeidsmiljøloven

Med bakgrunn i den betydelige økningen av innleie av arbeidskraft fra de nye medlemslandene til virksomheter i Norge, samt tendensen til et økende antall useriøse, er det etter departementets oppfatning nødvendig å vurdere arbeidsmiljølovens regler for inn- og utleie av arbeidskraft.

I proposisjonen pkt. 3 drøfter departementet nærmere forslag som vil medføre en innstramming i arbeidsmiljølovens regler om innleie fra virksomheter som ikke har utleie til formål (produksjonsbedrifter). Det redegjøres også nærmere for gjeldende rett og tariffavtaler.

1.3.1 *Vilkårene for avtaleplikt for virksomheter som ikke har til formål å drive utleie*

Departementet vurderer i høringsnotatet om det er grunn til å oppheve skillet mellom innleie fra produksjonsbedrifter og innleie fra bemanningsforetak, men konkluderer med at det vil føre for langt å foreslå dette. Det foreslås i stedet å stramme inn reglene for når innleie fra produksjonsbedrifter krever at det inngås avtale mellom arbeidsgiver og de ansatte/tillitsvalgte i henhold til § 14-13 andre ledd. Departementet skisserer i høringsnotatet flere mulige løsninger.

DEPARTEMENTETS VURDERINGER OG FORSLAG

I tilknytning til den økte arbeidsinnvandringen fra de nye EØS-landene er det fra flere hold påpekt at den vide adgangen til innleie fra produksjonsbedrifter, jf. arbeidsmiljøloven § 14-13, er enkel å utnytte og omgå. Det er dessuten meldt om flere tilfeller av sosial dumping i sammenheng med slik arbeidsleie.

Adgangen til inn- og utleie av arbeidskraft øker fleksibiliteten og mobiliteten på arbeidsmarkedet og bidrar til å fremskaffe nødvendig arbeidskraft. Inn- og utleie mellom produksjonsvirksomheter finner i stor utstrekning sted mellom seriøse norske virksomheter og har hatt særlig stor betydning i bygge- og anleggsnæringen og i verkstedsindustrien. Det vurderes likevel som viktig å hindre en utvikling der adgangen til inn- og utleie av arbeidskraft, sett i sammenheng med økt arbeidsinnvandring, fører til fremvekst av et nytt korttidsarbeidsmarked preget av useriøsitet og dårlige lønns- og arbeidsvilkår. Departementet har på denne bakgrunn kommet til at det er behov for å stramme inn regelverket for innleie av arbeidskraft fra produksjonsbedrifter.

Det vil føre for langt å innføre en total harmonisering av vilkårene for innleie fra bemanningsforetak og innleie fra produksjonsbedrifter.

I tråd med drøftingene i høringsnotatet foreslås det å tillate innleie mellom produksjonsbedrifter på samme vilkår som i dag, men slik at vilkårene i § 14-13 andre ledd blir alternative.

Det legges til grunn at forslaget vil imøtekomme behovet for innstramming i regelverket og et ønske om større grad av involvering av ansatte/tillitsvalgte i beslutninger om innleie, samtidig som hensynet til tilstrekkelig fleksibilitet ivaretas.

Når det gjelder forslaget om å innføre innsynsrett for tillitsvalgte ved innleie, antas det at en utvidet avtaleplikt i § 14-13 vil innebære at tillitsvalgte vil kunne få tilgang til de nødvendige opplysninger om utleievirksomheten. Det kan i denne sammenheng være grunn til å peke på at det er flere av de store tariffavtalene som inneholder bestemmelser om at virksomheten på oppfordring fra tillitsvalgte skal kunne do-

kumentere innleide arbeidstakers lønns- og arbeidsvilkår.

1.3.2 *Plikt til å dokumentere at vilkårene i aml. § 14-13 første ledd er oppfylt*

Det vises i høringsnotatet til at det kan være vanskelig å undersøke hvorvidt vilkårene for anvendelse av arbeidsmiljøloven § 14-13 første ledd er oppfylt i de konkrete tilfellene, særlig når utleievirksomheten befinner seg i utlandet. Det reises spørsmål om det bør innføres en plikt for innleier til å dokumentere at utleien fra utleievirksomheten fyller vilkårene i § 14-13.

DEPARTEMENTETS VURDERINGER OG FORSLAG

Departementet legger til grunn at det er praktisk vanskelig å undersøke hvorvidt vilkårene i § 14-13 i konkrete tilfeller er oppfylt, særlig dersom utleievirksomheten befinner seg i utlandet. Det foreslås at det inntas et krav i loven om at arbeidsgiver på anmodning fra tillitsvalgte plikter å dokumentere at vilkårene i § 14-13 første ledd andre punktum er oppfylt.

Bestemmelsen om dokumentasjonsplikt vil gi tillitsvalgte mulighet både for innsyn i og kontroll med at det dreier seg om lovlig innleie fra produksjonsbedrift. Departementet ønsker ikke å foreslå innsynsrett i opplysninger om innleid arbeidskraft fyller de faglige kriteriene som gjelder for yrker/fagområder som krever offentlig godkjenning. Når det gjelder spørsmålet om tillitsvalgtes innsynsrett i de innleide arbeidstakernes lønns- og arbeidsvilkår, vises det til proposisjonen kapittel 5.

1.4 *Utvidet oppdragsgiveransvar etter allmenngjøringsloven*

Det er arbeidsgiver som har ansvaret for at lønns- og arbeidsvilkår etter allmenngjøringsvedtak blir oppfylt i forhold til egne arbeidstakere, jf. allmenngjøringsloven § 3 og gjeldende allmenngjøringsforskrifter. Formålet med loven er å sikre at utenlandske arbeidstakere får lønns- og arbeidsvilkår som er likeverdige med de vilkår norske arbeidstakere har.

Stortinget vedtok i 2006 en ny forskriftshjemmel i allmenngjøringsloven § 9 om at oppdragsgivere kan pålegges å informere oppdragstakere om plikter etter allmenngjøringsforskrifter. I forbindelse med odels-tingsbehandlingen av hjemmelsbestemmelsen understreket komitéflertallet at det er nødvendig å ansvarliggjøre oppdragsgivere i enda større grad, jf. Innst. O. nr. 5 (2006-2007).

Det vises til proposisjonen for nærmere redegjørelse av gjeldende rett og internasjonal rett.

Høringsnotatet

Det er arbeidsgiver som har ansvaret for at kravet til lønns- og arbeidsvilkår etter allmenngjøringsforskrifter etterleves. Det er nylig innført en forskriftshjemmel vedrørende plikt for oppdragsgiver til å informere oppdragstaker om innholdet i allmenngjøringsforskrifter. Det foreslås at forskriftshjemmelen utvides, slik at oppdragsgiver i tillegg kan pålegges ansvar for å påse eller kontrollere at oppdragstakere følger allmenngjøringsforskrifter. Det foreslås at Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet skal kunne føre tilsyn med bestemmelsen.

Spørsmålet om å innføre et solidaransvar for lønnsforpliktelsene, det vil si at oppdragsgiver får et direkte ansvar for lønnsutbetalinger, drøftes også. Det konkluderes imidlertid med at det vil føre for langt å fremme et slikt forslag på det nåværende tidspunkt.

Departementets vurderinger og forslag

GENERELLE VURDERINGER - SOLIDARANSVAR FOR UTBETALING AV LØNN

Det er foretatt en grundig vurdering av spørsmålet om å innføre et solidaransvar. Oppfyllelse av lønnsforpliktelser er sentralt for den enkelte arbeidstaker. Utsendte arbeidstakere er i en spesiell situasjon ved at arbeidsgiver er lokalisert i et annet land enn der arbeidet finner sted, og dette kan tale for å pålegge også den norske oppdragsgiveren et direkte ansvar for utbetaling av lønn etter allmenngjøringsforskrifter. Det vil også kunne skape ryddigere forhold innenfor de bransjer der det gjelder allmenngjøringsvedtak, fordi solidaransvar vil virke som motivasjon for oppdragsgiver til å velge underentreprenører som driver seriøst.

Det understrekes at lønnsforhold tradisjonelt er et privatrettslig forhold mellom arbeidstaker og arbeidsgiver. Dersom lønnsplikten misligholdes, må arbeidstaker selv forfølge sitt krav overfor domstolene. Dette vil også gjelde selv om det innføres et solidaransvar.

Et solidaransvar for oppdragsgivere vil være et svært inngripende tiltak som kan komme til å påføre virksomhetene betydelige økonomiske og administrative byrder. Spesielt vil det kunne ramme små og mellomstore virksomheter. Tiltaket vil også kunne ramme små virksomheter som opererer som oppdragstakere/underentreprenører, fordi tiltaket trolig vil innebære at større, etablerte oppdragstakere med stor kapitalbeholdning blir favorisert i en anbudskonkurranse. Innføring av et solidaransvar for forpliktelser etter allmenngjøringsloven krever derfor at det foreligger tungtveiende allmenne hensyn og et klart dokumentert behov.

Med bakgrunn i at det er avdekket flere grove eksempler på sosial dumping kan det tilsi at det er behov for nye vidtgående tiltak.

Det påpekes at det allerede er iverksatt en rekke kraftfulle tiltak som vil bidra til å sikre seriositet og ryddige forhold. Spesielt nevnes allmenngjøringsforskriften for byggebransjen i hele landet, kompetanse for Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet til å føre tilsyn med og gi pålegg om etterlevelse av allmenngjøringsforskrifter, og en plikt for oppdragsgiver til å informere om lønns- og arbeidsvilkår etter slike forskrifter. Flere tiltak er på trappene, blant annet innføring av id-kort i byggebransjen. Det kan derfor argumenteres med at disse tiltakene bør få virke en stund før man vurderer å innføre et så inngripende tiltak som et solidaransvar for oppdragsgivere til å utbetale lønn vil være.

En eventuell innføring av et solidaransvar for oppdragsgivere reiser en rekke til dels vanskelige problemstillinger knyttet til utformingen av en slik ordning:

- Når et eventuelt solidaransvar skal inntre.
- Et solidaransvar må åpne for at oppdragsgiver skal kunne kreve regress fra arbeidsgiver i neste runde.
- Det må vurderes om et solidaransvar skal gjelde uansett hva som er bakgrunnen for arbeidsgivers mislighold (skyldspørsmålet).
- Skal det gjelde unntak fra solidaransvaret.

Etter en samlet vurdering legger departementet til grunn at det i denne omgang vil føre for langt å pålegge oppdragsgiver et solidaransvar for lønn etter allmenngjøringsforskrifter.

UTVIDET OPPDRAGSGIVERANSVAR FOR LØNNS- OG ARBEIDSVILKÅR

Det er mye som taler for å ansvarliggjøre oppdragsgiver i større grad enn i dag. Departementet går derfor inn for å pålegge oppdragsgiver et utvidet ansvar, men uten å innføre et solidaransvar for lønnsutbetaling.

Det foreslås å se hen til den såkalte påseplikten for HMS i petroleumssektoren og den statlige instruksjonen som implementerer ILO-konvensjon nr. 94. Departementet har ikke uttalt seg om hvor langt forslaget til nytt oppdragsgiveransvar vil strekke seg etter allmenngjøringsloven.

Det foreslås at oppdragsgiver får plikt til å påse at kontraktspartene nedover i en kontraktskjede følger kravene i allmenngjøringsforskrifter. Det direkte lønnsansvaret skal fremdeles ligge på arbeidsgiver. Det må legges til grunn at et slikt utvidet ansvar vil kunne påføre oppdragsgivere visse administrative byrder.

Det er likevel departementets oppfatning at en påseplikt for lønns- og arbeidsvilkår ikke vil være like inngripende for oppdragsgivere som et solidaransvar. Det vil ikke være urimelig at oppdragsgivere, som indirekte vil kunne tjene på at lønnsplikten misligholdes nedover i en kontraktskjede, får et utvidet ansvar.

Det må kunne stilles som krav at oppdragsgivere foretar en vurdering av om oppdragstaker er en seriøs og ryddig virksomhet, og at det bør ligge i oppdragsgiveres interesse å stille krav om at deres kontraktører retter seg etter gjeldende lover og forskrifter. Oppdragsgivere må på kontraktsrettslig grunnlag kunne påberope seg retten til å innhente en form for dokumentasjon på dette.

Det legges til grunn at oppdragsgiver vil behandle opplysninger om at arbeidstakere har lønns- og arbeidsvilkår i tråd med allmenngjøringsforskrifter, på en like forsvarlig måte som andre konkrete opplysninger som vil kunne tilflyte oppdragsgiver i et kontraktsforhold.

Selv om det ikke foreslås å innføre et lovfestet krav om dette, antas det at det i mange tilfeller vil være naturlig at oppdragsgivere kontraktsfester at manglende etterlevelse av allmenngjøringsforskrifter er et kontraktsbrudd som vil bli sanksjonert.

Det foreslås at oppdragsgiveransvaret skal omfatte alle ledd i kjeden av oppdragstakere/underentreprenører.

For å sikre at oppdragsgivere følger opp regelverket, foreslås det at Arbeidstilsynet og Petroleumsstilsynet får kompetanse til å føre tilsyn med at påseplikten etterlevs. Dette er i tråd med det som for øvrig gjelder etter dagens allmenngjøringslov.

Det foreslås å innføre en generell forskriftshjemmel i allmenngjøringsloven som gir departementet fullmakt til å bestemme at oppdragsgivere skal ha plikt til å påse at oppdragstakere følger allmenngjøringsforskrifter. Det vil være naturlig å bygge videre på den nylig vedtatte informasjonsbestemmelsen i allmenngjøringsloven § 9.

Etter departementets oppfatning vil det ikke være hensiktsmessig å lovfeste helt detaljerte og presise regler om hvordan plikten skal etterlevs i det konkrete tilfellet.

Det vil i forbindelse med forskriftsarbeidet være naturlig å se nærmere på hva som skal ligge i påseplikten og eventuelt konkretisere dette nærmere. Forslag til forskrift vil bli sendt på alminnelig høring på vanlig måte.

Det påpekes at det vil kunne være behov for å innføre visse avgrensninger. Det vil bli vurdert i forbindelse med en eventuell forskriftsfastsettelse.

Også spørsmålet om hvem som skal være ansvarlig oppdragsgiver vil man komme nærmere tilbake til i tilknytning til et eventuelt forskriftsarbeid.

Det understrekes at det vil være nødvendig å følge utviklingen på arbeidsmarkedet tett. Departementet vil i lys av utviklingen foreta en løpende vurdering av om det er behov for å ansvarliggjøre oppdragsgivere i enda større grad, også etter en eventuell iverksetting av et utvidet oppdragsgiveransvar som beskrevet over.

SOLIDARANSVAR FOR INNLEIER ETTER ARBEIDSMILJØLOVEN

Det er vurdert å innføre en regel i arbeidsmiljølovens innleieregelverk om solidaransvar for avtalt lønn. Departementet ser at tiltaket vil kunne ha effekt i forhold til å sikre at innleide arbeidstakere faktisk får utbetalt lønn, og at det vil kunne bidra til mer ryddige forhold i leiebransjen. Solidaransvar er et inngripende tiltak. Det kan dessuten hevdes at et solidaransvar for lønn som er avtalt mellom partene ikke nødvendigvis vil kunne avhjelpe sosial dumping, fordi det utenfor allmenngjøringslovens område ikke finnes lovbestemte krav til minstelønn. Et slikt solidaransvar vil tvert imot kunne tenkes å bidra til å legitimere lønns- og arbeidsvilkår som ligger under det som anses som et akseptabelt nivå.

Videre vil tiltaket kunne ha omfattende konsekvenser i forhold til utleieinstituttet, fordi noe av drivkraften bak å velge innleie i stedet for midlertidig ansettelse, trolig vil forsvinne dersom innleier uansett får et generelt ansvar for den mest sentrale arbeidsgiverforpliktelsen som lønnsplikten er. Et slikt tiltak vil også kunne føre til omgåelser gjennom at oppdrag i økende grad defineres som entreprise i stedet for innleie.

Departementet har kommet til at det ikke vil være hensiktsmessig å foreslå et slikt tiltak på det nåværende tidspunkt.

1.5 Kontroll med allmenngjøringsvedtak - innsynsrett for tillitsvalgte

Allmenngjøring av tariffavtaler er et viktig virkemiddel for å sikre ordnede lønns- og arbeidsvilkår i bransjer hvor det har vært særlig utbredt med utenlandsk arbeidskraft på uakseptable lønns- og arbeidsvilkår. Det er imidlertid problematisk at mange virksomheter ikke etterlever forskriftene, og at departementet har manglet tilstrekkelige virkemidler for en effektiv oppfølging av regelverket.

Som et ledd i arbeidet for å sikre seriøsitet og ryddighet i det norske arbeidsmarkedet, har det i flere sammenhenger vært diskutert om det kunne være hensiktsmessig å gi arbeidslivets parter rett til innsyn i lønns- og arbeidsvilkår.

I proposisjonen beskrives gjeldende rett for kontroll og håndheving av forskrifter om allmenngjøring og de rammer en eventuell lovbestemt innsynsrett for tillitsvalgte må holde seg innenfor, særlig når det

gjelder EØS-rettens regler om fri bevegelse for tjenester. I tillegg må personvernmessige og konkurranserettslige hensyn ivaretas.

Høringsbrevet

Det foreslås å innføre en innsynsrett som gir tillitsvalgte hos oppdragsgiver rett til å kreve å få dokumentert eller fremlagt opplysninger om lønns- og arbeidsvilkår som gjelder hos virksomhetens oppdragstakere/underentreprenører. Innsynsretten foreslås å skulle gjelde overfor virksomheter som er omfattet av allmenngjøringsforskriftene.

De tillitsvalgte som mottar opplysningene, skal pålegges taushetsplikt med hensyn til de opplysningene som fremkommer. Dersom opplysningene tyder på at de ansatte i disse virksomhetene ikke har lønns- og arbeidsvilkår i tråd med allmenngjøringsforskriften, skal de tillitsvalgte kunne overlate opplysningene til Arbeidstilsynet eller Petroleumsstilsynet.

Det foreslås at departementet fastsetter de nærmere regler for innsynsretten i forskrift.

Departementets vurderinger og forslag

Lov om allmenngjøring av tariffavtaler er et viktig virkemiddel for å sikre likeverdige lønns- og arbeidsvilkår i Norge. Bruken av ordningen i byggebransjen etter EØS-utvidelsen i 2004 bekrefter dette.

Det foreslås å innføre en lovfestet rett til innsyn for lokale tillitsvalgte i lønns- og arbeidsvilkår som følger av allmenngjøringsforskrifter. Dersom det er grunn til å tro at allmenngjøringsforskriften ikke etterleveres, kan opplysningene overlates til Arbeidstilsynet eller Petroleumsstilsynet.

Tilsynsetatene vil utvilsomt kunne dra nytte av de tillitsvalgtes kunnskap og informasjon om for eksempel oppdragstakerne til den enkelte virksomhet, og om lokale forhold for øvrig. Innsynsrett for lokale tillitsvalgte vil føre til at brudd i større grad vil kunne avdekkes og i større grad rettes opp uten at tilsynsmyndighetene involveres. Det er fortsatt Arbeidstilsynets og Petroleumsstilsynets ansvar å føre tilsyn. Innsynsretten vil kunne bidra til at tilsynsetatene kan ivareta sitt ansvar på en bedre måte.

Det følger allerede av en del tariffavtaler at arbeidsgiver har plikt til å dokumentere overfor tillitsvalgte hvilke lønns- og arbeidsvilkår som gjelder hos underleverandørene. Det er spesielt viktig at det etableres en innsynsrett innenfor byggefagene, men det presiseres at innsynsretten foreslås å gjelde innenfor alle næringer hvor det fastsettes forskrift om allmenngjøring.

Innsynsretten vil gjelde overfor alle virksomheter som utfører oppdrag for de tillitsvalgtes arbeidsgiver, uavhengig av om de er norske eller utenlandske, og

kravet til likebehandling vil dermed også være oppfylt.

Fordi forslaget legger opp til et samarbeid mellom tillitsvalgte og tilsynsmyndigheter, mener departementet at innsynsretten ikke innebærer at det innføres en dobbeltkontroll, men heller at dette er tiltak som vil supplere hverandre. Etter departementets syn vil et eventuelt merarbeid for virksomhetene som følge av en slik innsynsrett være lite og ikke uforholdsmessig, i forhold til at tiltaket fører til at vi vil oppnå en mer effektiv etterlevelse av allmenngjøringsforskrifter.

I forbindelse med en eventuell utarbeidelse av forskrifter vil spørsmål om gjennomføring av innsynsretten og påseansvaret bli vurdert.

På bakgrunn av personvernmessige og konkurransemessige hensyn er det viktig å begrense kretsen som skal ha tilgang til opplysninger om lønns- og arbeidsvilkår i virksomhetene. Dette tilsier at organisasjonene sentralt ikke bør ha innsynsrett. Det er naturlig at innsynsretten legges til tillitsvalgte som representerer den organisasjonen som er part i den aktuelle allmenngjorte tariffavtalen. Innsynsretten skal bare gjelde i forhold til arbeidstakere som utfører arbeid som er omfattet av forskrift om allmenngjøring.

En innsynsrett som gjelder hele underleverandørkjeden, vil også omfatte uorganiserte virksomheter.

For å sikre at informasjonen som utleveres behandles på en betryggende måte, vil det måtte stilles tilsvarende krav til taushetsplikt som når opplysningene utleveres til et offentlig organ. Hva dette nærmere innebærer, og rammene for taushetsplikten, vil departementet komme tilbake til i forbindelse med forskriftsarbeidet.

Departementet ser at det kan være et legitimt behov for å kunne følge opp saker på vanlig måte i forhold til egen virksomhet, og det vurderes innføring av en modell hvor informasjonen skal innhentes via oppdragsgiver/arbeidsgiver. Det vil i forskriftsarbeidet vektlegges behovet for å kunne involvere arbeidsgiver.

Innsynsretten må ha hjemmel i lov, mens den nærmere utformingen kan skje i forskrift. Forslag til forskrifter vil bli sendt på alminnelig høring.

1.6 Bestemmelse om opplysningsplikt i arbeidsmiljøloven § 4-1 sjette ledd

Ny forskrift om id-kort for bygge- og anleggsgnæringen ble vedtatt 30. mars 2007. Et vilkår for utstedelse av kort er at lovpålagte krav om opplysningsplikt/rapportering til relevante offentlige registre er oppfylt, herunder Sentralskattekontoret for utenlandssaker (SFU).

Ordningen forutsetter at kortutsteder skal kontrollere virksomheten opp mot relevante offentlige

registre og utstede id-kort til arbeidstaker bare der det fås bekreftelse på at virksomheten har registrert de nødvendige opplysninger i de relevante registrene.

Når det gjelder opplysninger som gis til SFU, gjelder det taushetsplikt om opplysninger om formues- og inntektsforhold, samt andre økonomiske, bedriftsmessige eller personlige forhold, jf. ligningsloven § 3-13 nr. 1.

Departementet har hatt ute på høring et forslag til ny forskrift om id-kort for bygge- og anleggsnæringen hvor de har foreslått en bestemmelse i nytt annet punktum i arbeidsmiljøloven § 4-1 sjette ledd, som gir offentlige myndigheter en plikt til å gi utsteder av id-kort alle opplysninger som er nødvendige for utstedelse av id-kort. Departementet vil legge frem et lovforslag i tråd med dette forslaget.

1.7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Konsekvensene av forslagene er drøftet i de enkelte kapitlene i proposisjonen. Forslagene om godkjenningssystem for bemanningsforetak, påseansvar og innsynsrett for tillitsvalgte innebærer at det skal utarbeides forskrifter. Utkast til forskrifter vil bli sendt på alminnelig høring.

Konsekvensene av en godkjenningssystem og kontrollordning for bemanningsforetak/vikarbyråer vil avhenge av hvilke krav som stilles.

Endringer i reglene for inn- og utleie fra produksjonsbedrifter kan medføre konsekvenser for virksomhetene og de enkelte arbeidstakerne i den grad det vil begrense muligheten til inn- og utleie som foretas i tråd med formålet med reglene. Eventuelle uheldige konsekvenser vil imidlertid kunne reduseres ved å benytte adgangen til å inngå avtale om innleie med virksomhetens tillitsvalgte.

Forslaget om et utvidet oppdragsgiveransvar vil kunne få administrative konsekvenser for virksomhetene ved at de må etablere ordninger som gjør det mulig å sikre seg at oppdragstakere/underentreprenører etterlever allmenngjøringsforskrifter. Dette som også er formålet med tiltaket.

Innsynsrett for tillitsvalgte vil i utgangspunktet ikke medføre vesentlige administrative eller økonomiske konsekvenser for virksomhetene.

Gjennomføring av forslagene vil i utgangspunktet kunne bidra til å effektivisere Arbeidstilsynets og Petroleumsstilsynets tilsynsvirksomhet. Samtidig medfører forslaget om utvidet oppdragsgiveransvar også en ny oppgave, som kan kreve ekstra ressurser til tilsyn og veiledning. Det samme kan gjelde for forslaget om innsynsrett fordi det kan føre til at tilsynsetatene får flere meldinger og tips som tilsynsetatene må respondere på.

1.8 Merknader til lovforslagene

1.8.1 Arbeidsmiljøloven

TIL § 4-1 SJETTE LEDD

Bestemmelsen om opplysningsplikt gir leverandør/utsteder av id-kort for bygge- og anleggsnæringen rett til alle opplysninger som er nødvendige for utstedelse av id-kort. Opplysninger fra andre offentlige tilsynsmyndigheter skal kunne kreves uten hinder av den taushetsplikt som ellers gjelder. Kortutsteder plikter å bevare taushetsplikten utad, og vil være bundet av de samme regler om taushetsplikt som gjelder for det forvaltningsorgan som opplysningene hentes fra.

Formålet med bestemmelsen er å sikre nødvendige kontrollmuligheter for den foreslåtte id-kortordningen. Det legges opp til at departementet på grunnlag av en konkret vurdering skal kunne gi pålegg om hvilke registre som skal ha plikt til å gi kortutsteder opplysninger.

TIL § 14-13 ANDRE OG TREDJE LEDD

Endringen i andre ledd innebærer en innstramning i adgangen til innleie mellom produksjonsbedrifter ved at terskelen for når slik innleie krever avtale med tillitsvalgte i innleievirksomheten, senkes.

Videre endres begrepet "avtale" til "skriftlig avtale", uten at dette innebærer noe nytt i forhold til gjeldende rett.

Bestemmelsen i tredje ledd, som er ny, pålegger arbeidsgiver/innleievirksomheten, dersom de tillitsvalgte ber om det, en plikt til å dokumentere at vilkårene for innleie etter § 14-13 første ledd er til stede i det konkrete tilfellet. Bestemmelsen presiserer at det vil være de tillitsvalgte som representerer den arbeidstakerkategorien som innleien gjelder, som kan kreve fremlagt slik dokumentasjon.

1.8.2 Allmenngjøringsloven

TIL § 8 FØRSTE OG ANDRE LEDD

Endringen i første ledd innebærer at Arbeidstilsynet og Petroleumsstilsynet skal føre tilsyn med at det utvidede oppdragsgiveransvaret i medhold av § 9 etterleves, se nærmere om oppdragsgivers plikter nedenfor under merknadene til § 9.

Etter andre ledd skal tilsynsetatene kunne anvende sine ordinære virkemidler for å fremtvinge at oppdragsgiverplikten følges opp, dvs. pålegg, tvangsmulkt og eventuelt stansing.

Bestemmelsen i andre ledd siste punktum vil bare komme til anvendelse når det gis pålegg eller treffes andre vedtak overfor arbeidsgiver som er underentreprenør/oppdragstaker.

TIL § 8 NYTT FEMTE OG SJETTE LEDD

Bestemmelsen i femte ledd innebærer at tillitsvalgte hos oppdragsgiver kan kreve at det gis opplysninger om lønns- og arbeidsvilkår som er regulert av allmenngjøringsforskrift i egen virksomhet, så vel som hos arbeidsgivers underleverandører/oppdragstakere.

Bare virksomheter som er omfattet av forskrifter om allmenngjøring har plikt til å fremlegge opplysningene. Formålet skal være å ivareta arbeidstakernes interesser ved å melde fra til tilsynsmyndighetene dersom opplysningene som gis tyder på brudd på allmenngjøringsforskriftene, eventuelt ved å ta forholdet opp direkte med virksomheten det gjelder, for å sikre at virksomheten selv sørger for at lønns- og arbeidsvilkår bringes i overensstemmelse med forskriftene.

Etter sjette ledd skal tillitsvalgte som mottar opplysninger i henhold til bestemmelsen, ha taushetsplikt vedrørende konkrete opplysninger om lønns- og arbeidsvilkår. Opplysningene kan ikke benyttes til andre formål enn å sikre etterlevelse av kravene til lønns- og arbeidsvilkår som stilles i allmenngjøringsforskriftene. Overfor tilsynsmyndighetene gjelder ingen taushetsplikt.

Syvende ledd gir Arbeids- og inkluderingsdepartementet myndighet til å fastsette nærmere regler for innsynsretten.

TIL § 9

Endringen innebærer en utvidelse av forskriftshjemmelen om at oppdragsgiver skal informere om gjeldende allmenngjøringsforskrifter. Oppdragsgiveransvaret bygges ut slik at oppdragsgiver også skal "påse" at slike forskrifter etterleves.

Påseansvaret innebærer at oppdragsgivere pålegges en plikt til å ta nødvendige skritt for å undersøke og om nødvendig følge opp at oppdragstakere/underentreprenører nedover i en kontraktskjede lønner i henhold til allmenngjøringsvedtak, men uten at oppdragsgiver selv får et direkte ansvar for lønnsutbetalingen. Dette ansvaret skal fremdeles ligge på arbeidsgiver.

Formålet med lovendringen er at oppdragsgiver skal iverksette systemer og rutiner som bidrar til å sikre at arbeidstakere i kontraktskjeden får den lønnen de har krav på. Forslaget innebærer ikke en plikt for oppdragsgiver til å gå inn i underentreprenørers virksomhet for å "etterforske" hva som er de reelle forhold ved mistanke om for eksempel doble sett kontrakter eller lignende.

Forskriftskompetansen tilligger departementet. Det nærmere innholdet i påseplikten vil bli konkretisert nærmere i forskriften.

2. KOMITEENS BEHANDLING

I forbindelse med komiteens behandling av proposisjonen ble det 15. mai 2007 avholdt høring. Følgende deltok på høringen:

- Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
- Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH)
- Byggenæringens Landsforening
- LO/Fellesforbundet.

Saksordfører sendte 24. mai 2007 henvendelse til Arbeids- og inkluderingsdepartementet vedrørende "Endring i lovtekst i allmenngjøringsloven § 8 jf. Ot.prp. nr. 56 (2006-2007). Lovteknisk bistand". Brevet samt svarbrevet fra statsråden følger vedlagt.

I forbindelse med komiteens behandling av proposisjonen sendte Fremskrittspartiet (2 stk) og Høyre (4 stk) brev med en rekke spørsmål til departementet. Brevene samt svarbrevene fra statsråden følger vedlagt innstillingen.

3. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Lise Christoffersen, Eva Kristin Hansen, Per Rune Henriksen og Sverre Myrli, fra Fremskrittspartiet, Robert Eriksson, Kari Kjønås Kjos og Kenneth Svendsen, fra Høyre, Martin Engeset, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Karin Andersen, fra Kristelig Folkeparti, Åse Gunhild Woie Duesund, fra Senterpartiet, Dagfinn Sundsbø og fra Venstre, André N. Skjelstad, viser til Ot.prp. nr. 56 (2006-2007) Om lov om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (innleie, påseplikt for oppdragsgivere og innsynsrett for tillitsvalgte mv.).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, deler Regjeringens vurdering av behovet for effektive tiltak mot sosial dumping og noterer seg at handlingsplanen mot sosial dumping følges opp med konkrete tiltak, deriblant de forslag som fremmes i denne proposisjonen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre er positive til og vil understreke at en er opptatt av å sikre et seriøst og velfungerende arbeidsliv ved at både norske og utenlandske bedrifter skal opptre seriøst og i henhold til gjeldende regler og lover.

Disse medlemmer konstaterer at det i kjølvannet av økt arbeidsinnvandring er behov for gode

kontrollrutiner, som bidrar til at alle som jobber i Norge sikres et godt arbeidsmiljø og normale lønnsbetingelser. Det er dessverre slik at det innenfor enkelte næringer har fremkommet eksempler på at utenlandske arbeidere har jobbet under dårlige forhold og til lønnsbetingelser som ligger vesentlig under det som kan karakteriseres som normallønn i Norge, noe som er uakseptabelt. Disse medlemmer presiserer at de tiltak som settes inn i arbeidet med å motvirke sosial dumping, skal sørge for at alle som arbeider i Norge, skal ha de samme rettighetene og den samme sikkerheten. Tiltakene som settes inn, skal imidlertid ikke være av proteksjonistisk art. Disse medlemmer er opptatt av at det ikke skal være noen konkurranseulempe å følge de til enhver tid gjeldende lover og regler.

Disse medlemmer vil peke på at arbeidslivet har endret seg kraftig de siste tiårene. Dette forklarer både hvorfor tilfeller av sosial dumping har kunnet opptre og viser samtidig det behov som finnes for en gjennomgang og endring av rammene i arbeidslivet for å motvirke sosial dumping. I arbeidet med å motvirke sosial dumping er det helt grunnleggende at tilsynsmyndighetene får tilstrekkelig med ressurser og kompetanse til å utøve den kontrollen som er nødvendig. Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 15 (2006-2007), hvor det ble foreslått en økning av bevilgningen til Arbeidstilsynet med 5 mill. kroner til dette formål. Disse medlemmer registrerer at Regjeringen i sitt forslag til revidert nasjonalbudsjett foreslår en bevilgning av samme størrelse til dette formål.

Disse medlemmer viser til brev av 29. mai 2007 fra Høyres stortingsgruppe ved stortingsrepresentant Martin Engeset vedrørende Justisdepartementets høringsuttalelse og statsrådets svarbrev dattert 1. juni 2007. Brevene, samt Justisdepartementets høringsuttalelse, følger vedlagt innstillingen.

Disse medlemmer viser til at Justisdepartementet har reist en rekke sterke innvendinger mot flere av forslagene i Ot.prp. nr. 56 (2006-2007). Spesielt vil disse medlemmer trekke frem følgende to hovedinnvendinger fra Justisdepartementets side:

"Tilsyn med at forskrifter etterleves er normalt en offentlig oppgave, og vi er skeptiske til om det såkalte oppdragsgiveransvaret vil være en egnet måte å effektivisere tilsynet med tariffnemndas vedtak."

Og videre:

"Vi kan ikke se at departementet har redegjort for hvorfor oppdragsgivere vil være nærmere til å kontrollere og avdekke brudd, enn Arbeidstilsynet vil være."

Disse medlemmer deler denne kritikken og mener Regjeringens lovforslag på avgjørende punk-

ter er for dårlig utredet og i altfor stor grad åpner for en fullmaktslovgivning med etterfølgende utstedelse av forskrifter. Disse medlemmer er svært bekymret for at vi vil få et lov- og forskriftsverk som i praksis blir umulig å etterleve, spesielt for mange små- og mellomstore bedrifter, og videre umulig å håndheve for myndighetene.

Deler av denne kritikken deles da også av Regjeringen selv i og med at Regjeringen skriver i Ot.prp. nr. 56 (2006-2007) under pkt. 4.6 side 31 at:

"... tiltaket til en viss grad vil kunne favorisere større og etablerte virksomheter."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at det er et stort behov for arbeidskraft i Norge i dag og at en av mulighetene for å øke tilgangen på arbeidskraft er gjennom arbeidsinnvandring. Det vises videre til Dokument nr. 8:32 (2006-2007), et representantforslag fra Høyre om tiltak for å sikre nødvendig arbeidsinnvandring og dermed bedre tilgangen på arbeidskraft, hvor det foreslås elleve konkrete tiltak for å øke tilgangen på arbeidskraft gjennom arbeidsinnvandring. Arbeidsinnvandring er positivt sett i forhold til at det bidrar til å dekke arbeidskraftsbehovet i Norge og derigjennom sikre verdiskaping og fremtidig velferd. Samtidig er arbeidsinnvandring i stor grad en form for sosial utjevning, hvor mennesker fra andre land kommer til Norge for kortere eller lengre perioder og tjener penger, noe som igjen bidrar til vekst og velstand i hjemlandet.

Godkjennings- og kontrollordning for bemanningsforetak

Komiteen konstaterer at det er bred oppslutning om forslaget om en obligatorisk godkjennings- og kontrollordning blant arbeidslivets parter. Komiteen viser til komiteens høring 15. mai 2007 hvor det fra Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon ble fremhevet at en slik ordning må omfatte alle virksomheter som primært driver med utleie av arbeidskraft. Komiteen støtter dette standpunktet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre, er videre av den oppfatning at det utover rene registreringskrav også bør stilles organisatoriske og økonomiske krav til virksomheter som driver med utleie av arbeidskraft.

Vilkår for innleie etter arbeidsmiljøloven

Komiteen viser til at inn- og utleie av arbeidskraft mellom produksjonsbedrifter i stor utstrekning finner sted mellom seriøse norske virksomheter. Slik inn- og utleie har hatt særlig stor betydning i bygge- og anleggsnæringen og i verkstedsindustrien.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at inn- og utleie av arbeidskraft mellom produksjonsbedrifter er omfattet av et langt mer liberalt regelverk enn innleie fra bemanningsforetak. I tilknytning til den økte arbeidsinnvandringen fra nye EØS-land har det blitt påpekt at dagens liberale regelverk med hensyn til innleie fra produksjonsbedrifter gjør det lett å utnytte og omgå de mer restriktive bestemmelsene for innleie fra bemanningsforetak. Dessuten meldes det om flere tilfeller av sosial dumping i sammenheng med slik arbeidsleie. Flertallet støtter derfor Regjeringens forslag om innstramminger i regelverket.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til at et funksjonelt og tilpasningsdyktig arbeidsmarked forutsetter at det finnes fleksible muligheter for innleie mellom produksjonsbedrifter. Et regelverk for leie av arbeidstakere mellom produksjonsbedrifter må utformes slik at de kan brukes både i oppgangs- og nedgangstider. De innstrammingsiltak som Regjeringen legger opp til for innleie av arbeidstakere, vil virke i motsatt retning og bety mindre fleksibilitet og mindre tilgjengelig arbeidskraft. Dette vil dermed skape vansker for bedriftenes leveranser ved sesongmessige svingninger (leveringstopper). Dette kan igjen skape vansker for arbeidstakerne fordi denne type innleie er et alternativ til permitteringer og oppsigelser. Dagens regelverk fungerer etter disse medlemmers mening bra.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener at man bør være varsom med å redusere en fleksibilitet i arbeidsmarkedet som ikke minst er viktig for mange arbeidstakere i tider hvor permitteringer og oppsigelser truer på grunn av oppdragsmangel hos arbeidsgiver.

Dette medlem mener at utvidet oppdragsgiveransvar etter allmenngjøringsloven og innsynsrett for tillitsvalgte er tilstrekkelig for å avhjelpe eksisterende utfordringer med sosial dumping ved innleie av arbeidskraft. Dette medlem vil imidlertid vurdere dette på ny dersom det viser seg at problemene med sosial dumping ved innleie av arbeidskraft ikke avhjelpes med nevnte tiltak eller viser en økende tendens.

Utvidet oppdragsgiveransvar etter allmenngjøringsloven

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, mener at utfordringene knyttet til sosial dumping er meget alvorlige. Det er ikke ønskelig at det utvikler seg en underklasse i det norske arbeidsmarkedet bestående av

utenlandske arbeidstakere som mottar lavere lønn og har dårligere arbeidsvilkår enn norske kolleger. Etter flertallets syn må det settes inn tiltak for å sikre utenlandske arbeidstakere likeverdige lønns- og arbeidsvilkår. Dette er viktig av hensyn til den enkelte arbeidstaker og av hensyn til å fremme like konkurransevilkår mellom virksomheter. Myndighetene og bedriftene bør samarbeide for å sikre ryddige forhold i næringslivet.

Flertallet er enig med Regjeringen i at et viktig tiltak mot sosial dumping er å ansvarliggjøre oppdragsgiverne i større grad enn i dag. Det vil sikre ryddigere forhold i arbeidsmarkedet, gi økt sikkerhet for at den enkelte arbeidstaker får det vedkommende har krav på, samt fremme like konkurranseforhold.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til behandlingen av Ot.prp. nr. 92 (2005-2006), jf. Innst. O. nr. 5 (2006-2007) og de respektive partiers merknader til dette temaet, og støtter forslaget om utvidet oppdragsgiveransvar.

Dette flertallet merker seg de synspunkter som kom frem på komiteens høring med henblikk på hvem som blir omfattet av oppdragsgiveransvaret. Dette flertallet forutsetter at det i det videre arbeid med forskrifter brukes begreper og betegnelser på oppdragsgiver som sikrer at man ikke kan gå klar av forpliktelser ved å endre entreprisform på oppdragene. Dette flertallet forutsetter videre at oppdragsgiveransvaret også blir gjort gjeldende ved innleie av arbeidskraft der det gjelder allmenngjøringsforskrifter.

I proposisjonen drøftes konsekvenser av at oppdragstaker ikke oppfyller sine forpliktelser i henhold til allmenngjøringsforskrifter. Det er dette flertallets oppfatning at det i forbindelse med forskriftsarbeidet bør vurderes å gi oppdragsgiver plikt til å melde fra til Arbeidstilsynet eller Petroleumstilsynet dersom virksomheten oppdager at det foreligger brudd på allmenngjøringsforskrifter, eventuelt får en begrunnet mistanke om slike brudd.

Dette flertallet viser også til svarbrev fra arbeids- og inkluderingsminister Bjarne Håkon Hanssen av 24. mai 2007 til Fremskrittspartiet hvor det understrekes at lovforslaget om påseansvar er en forskriftshjemmel, og at nærmere avgrensninger og presiseringer av plikten vil bli vurdert i forbindelse med forskriftsarbeidet.

Dette flertallet merker seg at Regjeringen på det nåværende tidspunkt ikke vil foreslå å pålegge oppdragsgiver et solidaransvar for lønn etter allmenngjøringsforskrifter, og heller ikke for innleie av arbeidstakere, men forutsetter at dette vurderes fortløpende i lys av situasjonen i arbeidslivet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre er enig i at det offentlige må kunne stille krav om at oppdragsgivere foretar en god og ordentlig vurdering før de inngår kontrakter, og at oppdragsgivere stiller krav om at deres kontraktører retter seg etter gjeldende lover og forskrifter. Det er likevel slik at dersom oppdragsgivere skal være i stand til å påse at underleverandører/leverandører utbetaler lønn, dekker et visst antall hjemreiser, kost og losji samt overholder allmenngjøringsforskriftens arbeidstidsbestemmelser osv., innebærer det at oppdragsgiver må gå inn i bedriftene og foreta kontroll. Disse medlemmer er bekymret for de overordnede rettssikkerhetsmessige problemstillingene som følger i kjølvannet av en slik kontroll og kan ikke anbefale dette.

Disse medlemmer viser til at de tiltak som settes inn mot sosial dumping, skal gi arbeidstakere som jobber i Norge gode og likestilte forutsetninger. Det er derfor vesentlig at de lovendringer som settes inn, skal gjøre det mer hensiktsmessig å være lovløydig enn lovbrøyer. I den sammenheng mener disse medlemmer at Regjeringens forslag om påseansvar er uhenksom og kan føre til det motsatte utfall av hva Regjeringen ønsker. Gjennom korrespondanse i forbindelse med Stortingets behandling av denne saken har arbeids- og inkluderingsminister Bjarne Håkon Hanssen ikke gitt betryggende svar på om, og i tilfelle hvordan, oppdragsgiver skal foreta en utstrakt kontroll med underleverandører i hele kontraktskjeden. Disse medlemmer stiller også spørsmål ved at det for ettertiden skal stilles krav til oppdragsgiver om at de skal inneha nødvendig kompetanse for en slik kontroll. Spesielt problematisk vil det være for små bedrifter og oppdragsgivere å ha krav til en slik kontrollutførelse. Manglende kompetanse og økonomi er to store problemområder i så henseende. Videre vil garanti for lønnsforpliktelser kunne medføre store kostnader og dermed true eksistensgrunnlaget for mindre bedrifter, og derfor er disse medlemmer imot garanti for lønnsforpliktelser.

Disse medlemmer viser til at om lag 80 pst. av norske bedrifter har mindre enn fem ansatte. For disse og derved det store flertallet av næringsvirksomheter i Norge vil lovforslaget om påseansvar føre til store utfordringer. Disse medlemmer frykter at dette kan føre til at bedrifter kommer i en negativ valgsituasjon, hvor valget er enten å legge ned virksomheten eller drive i konflikt med gjeldende lovverk. Dette innebærer videre at kontrollmuligheten som lovforslaget har til hensikt å legge bedre til rette for, faktisk får motsatt effekt, hvor resultatet vil være mer sosial dumping og ikke mindre, mer svart arbeid og ikke mindre. Disse medlemmer ser med bekymring på en slik utvikling.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre støtter derfor forslaget til § 4.1 sjette ledd om at offentlige myndigheter plikter uten hinder om taushetsplikt å gi utsteder av identitetskort alle opplysninger fra offentlige registre som er nødvendig for utstedelse av id-kortet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til høringen i saken og til NHOs forslag om å innføre en sjekklister for bedrifter, hvor ulike forhold tilknyttet lønns- og arbeidsvilkår mv. skal garanteres av den kontraktsparten som leier ut arbeidskraft. Forslaget vil etter disse medlemmers mening fange opp flere av de problemstillingene lovforslaget om påseplikt har til hensikt å motvirke, men uten de uheldige konsekvensene for bedriftene som følger av lovforslaget.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide en sjekklister med konkrete kontrollpunkter som oppdragsgiver skal kreve dokumentert hos et bemanningsforetak eller en underentreprenør ved kontraktinngåelse. Listen kan blant annet bygge på følgende punkter:

- a) Dokumentasjon for at underentreprenøren har avgitt løfte om å følge kravene til lønns- og arbeidsvilkårene i allmenngjøringsforskriftene
- b) Dokumentasjon for at underentreprenørene er registrert hos og har sendt opplysninger til skattemyndighetene
- c) Dokumentasjon for at underentreprenøren er registrert i Brønnøysundregistrene
- d) Krav om fremleggelse av skatteattest
- e) Krav om fremleggelse av firmaattest fra hjemlandet."

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at Regjeringen i proposisjonen inviterer Stortinget til å slutte seg til et prinsipp om utvidet oppdragsgiveransvar etter allmenngjøringsloven (påseansvar). Hva et slikt ansvar konkret skal innebære og hvem som skal omfattes av det, er imidlertid svært uklart. Departementet skriver i proposisjonen at:

"... det i denne omgang bare er tale om å innføre en forskriftshjemmel, slik at det i forbindelse med forskriftsarbeidet vil være naturlig å se nærmere på hva som skal ligge i påseplikten og eventuelt konkretisere dette nærmere."

Når det fremmes forslag som påfører bedriftene økte administrative byrder, bør det etter dette

medlems syn kreves en konkret beskrivelse av disse.

Etter dette medlems mening er det positivt at Regjeringen legger opp til at bedriftene selv kan utvikle nødvendige rutiner for å overholde påseansvaret. Dette medlem mener likevel det er behov for å utarbeide veiledende rutiner for å ivareta hensynet til små bedrifter som har liten administrasjon og kan oppleve forslaget som noe mer tyngende enn større bedrifter.

Etter dette medlems syn har Regjeringen i proposisjonen fremmet flere svært lite gjennomarbeidede forslag. Det vil ikke være forsvarlig å slutte seg til de konkrete lovendringsforslag vedrørende utvidet oppdragsgiveransvar før Regjeringen nærmere har beskrevet hvordan ansvaret skal gjennomføres. Det foreliggende forslag gir ikke tilstrekkelig grunnlag for å vurdere forholdet til personvernlovgivningen og EØS-retten. Det gir heller ikke grunnlag for å vurdere i hvilken grad ansvaret som skal pålegges bedriftene, blir for omfattende og vidtrekkende.

Dette medlem fremmer på dette grunnlag følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen arbeide videre med forslag om å innføre et utvidet oppdragsgiveransvar etter allmenngjøringsloven, og snarest mulig komme tilbake til Stortinget med et konkret forslag som nærmere beskriver hvordan ansvaret skal gjennomføres."

Kontroll med allmenngjøringsvedtak - innsynsrett for tillitsvalgte

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, støtter forslaget om en lovfestet rett til innsyn for lokale tillitsvalgte i lønns- og arbeidsvilkår som følger av allmenngjøringsforskrifter.

Flertallet registrerer at det er bekymring knyttet til hvorvidt Regjeringens forslag til lovtekst i proposisjonen vil avskjære lokale tillitsvalgte muligheten til å benytte rådgivere når de skal vurdere opplysninger om lønns- og arbeidsvilkår innhentet fra oppdragstakere. Flertallet deler denne bekymringen og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Allmenngjøringsloven § 8 nytt syvende ledd skal lyde:

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innsynsretten, taushetsplikten og *eventuell bruk av rådgivere.*"

Flertallet viser til at hensikten med å gi lov hjemmel for å bruke rådgivere er å gjøre det mulig for lokale tillitsvalgte å få hjelp til å for eksempel oversette utenlandske arbeidsavtaler for å kunne vurdere

om disse er i tråd med allmenngjort tariffavtale. I noen tilfeller vil det også være behov for bistand i vurderingen av om en utenlandsk arbeidsavtale er i samsvar med allmenngjort tariffavtale eller ikke.

En slik adgang til bruk av rådgivere må følges av en taushetsplikt for rådgiverne. De innhentede opplysningene må ikke kunne brukes til andre formål enn å vurdere om lønns- og arbeidsvilkår er i tråd med allmenngjort tariffavtale. Flertallet forutsetter at det i utformingen av forskrifter legges rammer for hva som menes med bruk av rådgivere og for bruken av informasjon på en slik måte at personvernet og konkurransemessige hensyn ivaretas.

Flertallet slutter seg for øvrig til proposisjonens vurderinger og anbefalinger.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre er av den oppfatning at forslaget om opplysnings- og dokumentasjonsplikt overfor lokale tillitsvalgte er meget spesiell. Disse medlemmer støtter tillitsvalgtes rett til å sende "bekymringsmeldinger" til offentlige tilsynsorgan. Regjeringens forslag begrenser seg ikke bare til rene bekymringsmeldinger. De tillitsvalgte skal nå gis rett til å kreve fremlagt dokumentasjon. Disse medlemmer mener at forslaget i så måte er en ren delegering av Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynets tilsynskompetanse og arbeidsoppgaver. Disse medlemmer mener at det synes lite fornuftig at tillitsvalgte får innsynsrett i lønns- og arbeidsvilkår etter allmenngjøringsforskrifter hos virksomhetens oppdragsgivere. En av de tillitsvalgtes viktigste oppgaver er å ivareta medlemmenes interesser, og å forhandle på vegne av disse. Disse medlemmer mener et sentralt spørsmål i så tilfelle vil være om de tillitsvalgte skal kunne kreve å ta med seg den informasjonen de får i kraft av rollen som kontrollør når de forhandler. Disse medlemmer mener at et slikt forslag helt klart bryter med tillitsmannsapparatets etablerte rolle og det normale partsforholdet i arbeidslivet, og at kontroll med forskriftsbestemmelser er og skal være en offentlig oppgave.

Disse medlemmer har merket seg at begrepet "sosial dumping" ser ut til å bli tillagt ulik betydning av de ulike aktører innen arbeidslivet. Disse medlemmer mener derfor at en klargjøring og presisering av hva som menes med "sosial dumping" kan synes nødvendig, for å være sikker på at det er lik oppfatning av begrepet betydning og omfang.

Når det gjelder de konkrete lovforslagene i proposisjonen, er disse medlemmer positive til forslagene under § 4.1. De øvrige forslagene vil disse medlemmer stemme imot.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at Kristelig Folkeparti i Innst.

O. nr. 5 (2006-2007) fremmet forslag om at Regjeringen snarest mulig skulle fremme forslag om å gi tillitsvalgte rett til innsyn i utenlandske arbeidstakers lønns- og arbeidsforhold på områder som er undergitt allmenngjøringsvedtak. Etter dette medlems mening er slik innsynsrett nødvendig for å forhindre at utlendinger arbeider på uakseptable vilkår i Norge. Innsynsrett for tillitsvalgte vil etter dette medlems mening bidra til effektiv kontroll med at bestemmelser som er vedtatt for å forhindre sosial dumping, faktisk etterleves.

Dette medlem vil påpeke at man ved utformingen av et forslag om innsynsrett for tillitsvalgte må ivareta personvernmessige og konkurranserettslige hensyn. Regjeringen har dessverre fremmet et lite gjennomarbeidet forslag om innsynsrett for tillitsvalgte. Proposisjonen gir ikke svar på hvordan innhentede opplysninger skal behandles og svarer heller ikke på spørsmålet om hvordan de skal fremlegges. Svar på disse spørsmål er av rettsikkerhetsmessige hensyn avgjørende.

Videre mener dette medlem at det både er oppsiktsvekkende og sterkt kritikkverdig at Regjeringen kun ønsker å gi tillitsvalgte som representerer den organisasjonen som er part i den aktuelle allmenngjorte tariffavtalen, rett til innsyn. Ved dette snevres innsynsretten betydelig inn, og det er uheldig. Dette medlem vil fremheve at Regjeringens forslag innebærer at de minst seriøse bedriftene unngår et viktig kontrolltiltak som kan avdekke alvorlige tilfeller av sosial dumping.

Dette medlem fremmer på dette grunnlag følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen arbeide videre med forslag om å innføre innsynsrett for tillitsvalgte i lønns- og arbeidsforhold på områder som er undergitt allmenngjøringsvedtak, og snarest mulig fremme forslag som gir tillitsvalgte, uavhengig av om de er tilknyttet en organisasjon som er part i den aktuelle allmenngjorte tariffavtale, slik innsynsrett."

4. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen utarbeide en sjekkliste med konkrete kontrollpunkter som oppdragsgiver skal kreve dokumentert hos et bemanningsforetak eller en underentreprenør ved kontraktsinngåelse. Listen kan blant annet bygge på følgende punkter:

- a) Dokumentasjon for at underentreprenøren har avgitt løfte om å følge kravene til lønns- og arbeidsvilkårene i allmenngjøringsforskriftene

- b) Dokumentasjon for at underentreprenørene er registrert hos og har sendt opplysninger til skattemyndighetene
- c) Dokumentasjon for at underentreprenøren er registrert i Brønnøysundregistrene
- d) Krav om fremleggelse av skatteattest
- e) Krav om fremleggelse av firmaattest fra hjemlandet.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen arbeide videre med forslag om å innføre et utvidet oppdragsgiveransvar etter allmenngjøringsloven, og snarest mulig komme tilbake til Stortinget med et konkret forslag som nærmere beskriver hvordan ansvaret skal gjennomføres.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen arbeide videre med forslag om å innføre innsynsrett for tillitsvalgte i lønns- og arbeidsforhold på områder som er undergitt allmenngjøringsvedtak, og snarest mulig fremme forslag som gir tillitsvalgte, uavhengig av om de er tilknyttet en organisasjon som er part i den aktuelle allmenngjorte tariffavtale, slik innsynsrett.

5. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven

I

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. gjøres følgende endringer:

§ 4-1 sjette ledd skal lyde:

(6) Departementet kan gi forskrift som pålegger bruk av identitetskort for arbeidstakere innenfor bransjer der det er nødvendig eller hensiktsmessig for å ivareta arbeidstakernes helse, miljø og sikkerhet og om oversiktslister over hvem som til enhver tid er sysselsatt på arbeidsplassen. *Etter pålegg fra departementet plikter offentlige myndigheter uten hinder av taushetsplikt å gi utsteder av identitetskort alle opplysninger fra offentlige registre som er nødvendige for utstedelse av identitetskort.*

§ 14-13 andre ledd og nytt tredje ledd skal lyde:

(2) For innleie som overstiger 10 prosent av de ansatte hos innleier, likevel ikke færre enn tre personer, eller som har en varighet ut over ett år, skal det inngås *skriftlig* avtale med tillitsvalgte som til sammen representerer et flertall av den arbeidstakerkategori innleien gjelder.

(3) *Etter krav fra tillitsvalgte som representerer den arbeidstakerkategori innleien gjelder, skal arbeidsgiver dokumentere at vilkårene for innleie etter første ledd er oppfylt.*

Gjeldende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

II

I lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. gjøres følgende endringer:

§ 8 første og andre ledd skal lyde:

Arbeidstilsynet fører tilsyn med at lønns- og arbeidsvilkår som følger av vedtak om allmenngjøring etter § 3, blir overholdt. *Arbeidstilsynet fører også tilsyn med at oppdragsgivers plikter gitt i medhold av § 9 blir overholdt.*

Arbeidstilsynet gir de pålegg og treffer de *enkeltvedtak* ellers som er nødvendige for gjennomføringen av vedtak om allmenngjøring etter § 3 og *plikter i medhold av § 9*. Arbeidsmiljøloven § 18-6 (1), (2), (6), (7) og (8) samt §§ 18-7 og 18-8 får tilsvarende anvendelse ved tilsyn etter loven her. Eventuell oppdragsgiver skal også gjøres kjent med pålegg og andre enkeltvedtak.

§ 8 nytt femte til syvende ledd skal lyde:

Enhver som er underlagt tilsyn etter første ledd, skal når oppdragsgivers tillitsvalgte krever det og uten hinder av taushetsplikt, fremlegge opplysninger om lønns- og arbeidsvilkår for arbeidstakere i virksomheter som utfører arbeid som er omfattet av vedtak om allmenngjøring etter § 3. Innsyn kan kreves av tillitsvalgte som representerer den organisasjonen som er part i den allmenngjorte tariffavtalen.

Den tillitsvalgte har taushetsplikt om opplysningene som vedkommende får etter femte ledd. Taushetsplikten gjelder ikke overfor tilsynsmyndighetene, jf. første og fjerde ledd. Tillitsvalgte kan bare benytte innsynsretten til å undersøke om vedtak om allmenngjøring, jf. § 3, etterleves.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innsynsretten, taushetsplikten og eventuell bruk av rådgivere.

§ 9 skal lyde:

§ 9 Ansvar for oppdragsgivere

Departementet kan gi forskrift om at oppdragsgiver i kontrakt med oppdragstaker skal informere om plikter etter gjeldende forskrifter om allmenngjøring av tariffavtaler, og om at oppdragsgiver skal påse at oppdragstaker etterlever slike plikter.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 5. juni 2007

Karin Andersen

leder

Per Rune Henriksen

ordfører

Vedlegg 1**Brev fra Høyres stortingsgruppe til Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden, datert 21. mai 2007****Spørsmål vedr. Ot.prp. nr. 56 (2006-2007) Om lov om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (innleie, påseplikt for oppdragsgivere og innsynsrett for tillitsvalgte mv.) - kapittel 4**

Jeg viser til Ot.prp. nr. 56 (2006-2007) Om lov om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (innleie, påseplikt for oppdragsgivere og innsynsrett for tillitsvalgte mv.). I denne forbindelse ber jeg om å få besvart følgende spørsmål som er av stor betydning for til behandling av lovsaken i Arbeids- og sosialkomiteen:

1. Lovforslaget definerer ikke hvem som er *oppdragsgiver*, noe som er problematisk. Er dette byggherre, hovedentreprenør eller alle underentreprenører som igjen benytter underentreprenører (leverandører)? I tilfelle byggherre som er ment å ha påseansvaret: Har Arbeids- og sosialdepartementet ment at forbrukere også skal pålegges et slikt ansvar? Det samme gjelder mindre næringsaktører? Mener departementet at disse har den nødvendige ekspertisen til å informere om gjeldende allmenngjøringsforskrifter og til å gjennomføre stikkprøver?
2. Dersom påseansvaret er ment lagt til alle underentreprenører som engasjerer underentreprenører vil aktører lengst ned i en kontraktskjede risikere å bli utsatt for stikkprøvekontroller fra flere aktører. Hva er Arbeids- og sosialdepartementets syn på dette? Vil det komme ordninger for at stikkprøvekontroller skal samordnes?
3. Har Arbeids- og sosialdepartementet vurdert om aktørene som skal utføre stikkprøver har den nødvendige kompetansen til dette? Dette kan særlig bli en utfordring dersom den som skal gjennomføre stikkprøver er en utenlandsk bedrift som ikke kjenner norsk rettstradisjon. Vil det være aktuelt å utarbeide saksbehandlingsregler?
4. Kan adgangen til å foreta stikkprøver delegeres eller settes ut, fra eksempelvis byggherre til hovedentreprenør eller fra hovedentreprenør til et eksternt firma?
5. Hvor mange stikkprøver forventer departementet at en aktør skal gjennomføre, og hva skal omfanget på disse være? Forventes det at det gjennomføres mer omfattende kontroller dersom oppdragsgiver har mistanke om misligheter? Har oppdragsgiver rett til å gjennomføre en slik utvidet kontroll, eller skal underentreprenøren ha rett til å reservere seg mot det de vil kunne oppleve å være en for omfattende eller utidig stikkprøvekontroll? Kan de i tilfelle be om at Arbeidstilsynet eller Petroleumstilsynet overtar arbeidet?
6. Hva vil konsekvensene være om oppdragsgiver gjennomfører en utidig kontroll? Hvilket ansvar risikerer virksomheten? Hvorledes skal tvister som gjelder påseansvaret, og omfanget på eventuelle stikkprøver løses?
7. I kapittel 7 i proposisjonen er det en kortfattet omtale av økonomiske og administrative konsekvenser. Jeg vil be om en utdyping av denne. Hva er kostnadene ved å måtte gjennomføre stikkprøver estimert til?

Svar på dette brevet kan sendes direkte til Arbeids- og sosialkomiteen, ved komitésekretær Berit Skovly.

Vedlegg 2**Brev fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe til Arbeids- og sosialdepartementet v/statsråden, datert 21. mai 2007****Lov om endringer i allmenngjøringsloven og arbeidsmiljøloven**

Ot.prp. nr.56 Lov om endringer i Arbeidsmiljøloven og Allmenngjøringsloven er til behandling i Arbeids- og sosialkomiteen.

Proposisjonen har stor betydning for arbeidslivet i Norge. Spesielt er lovendringene viktige i forhold til problemstillingen "sosial dumping". Fremskrittspartiet er redd for at noen viktige sider av innsynsrett og påseansvar i lovutkastet etterlater seg noen sentrale og viktige problemstillinger som proposisjonen ikke gir svar på. Fremskrittspartiet ber derfor Arbeids- og inkluderingsministeren svare på følgende spørsmål i forbindelse med lovutkastet:

1. Det vises til omtale i kap. 5 i proposisjonen. Hva skal omfanget på dokumentasjons- og opplysningsplikten være? Skal det settes en grense, eller skal tillitsvalgte selv kunne avgjøre hva som anses som tilstrekkelig informasjon?
2. Hva er statsrådets syn på hvor mye tid de tillitsvalgte skal bruke på denne type arbeid, hvem skal betale for tidsbruken og hvor mye tid er det for-

utsatt at underentreprenører skal bruke på å dokumentere/redegjøre for tillitsvalgte?

3. Hvordan skal personvern- og konkurransehensyn ivaretas? Er det grenser for hvilke opplysningstyper en underentreprenør/leverandør kan bli pålagt å gi ut?
4. Hvilke tillitsvalgte kan kreve å få tilgang til informasjon fra underleverandører? Er det tillitsvalgte hos byggherre, hovedentreprenør eller alle underentreprenører som igjen engasjerer underentreprenører/leverandører? Hvordan skal i tilfelle innsynsretten samordnes?
4. Kan underentreprenører reservere seg mot at tillitsvalgte gis innsyn og i stedet overlevere dokumentasjon til Arbeidstilsynet? Kan underentreprenører be om et felles møte mellom Arbeidstilsynet og tillitsvalgte for på denne måten sikre seg mot å avgi forklaring to ganger om samme dokumentasjon.

Det bes om at kopi av svar på dette brev sendes komitesekretæren i Arbeids- og sosialkomiteen på Stortinget, Berit Skovly.

Vedlegg 3**Brev fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe til Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden, datert 22. mai 2007****Spørsmål om Ot.prp.nr.56 Om lov om endringer i Arbeidsmiljøloven og Allmenngjøringsloven**

I det jeg viser til Ot.prp.nr 56 (2006-2007) Om lov om endringer i Arbeidsmiljøloven og Allmenngjøringsloven ber jeg om å få svar på følgende spørsmål, som jeg mener har stor betydning i forbindelse med behandlingen av lovsaken i Arbeids- og sosialkomiteen.

1. Er innføring av det nye påseansvaret vurdert opp mot et alternativ som kombinerer økte bevilgninger til Arbeidstilsynet og utarbeidelse av en sjekklister som pålegges brukt før kontraktsinngåelse, evt. en ordning tilsvarende det nye finske regelverket (jf. omtale i kap. 4.3.2 i proposisjonen)?
2. Grunnlaget for å gjennomføre stikkprøver er ment å være kontrakt. Ansvar for å utføre stikk-

prøver er samtidig ment å utføres nedover i en kontraktskjede. Hvordan stiller påseansvaret seg der oppdragsgiver ikke selv er direkte kontraktspart? Kan en oppdragsgiver holdes ansvarlig hvis en underentreprenør langt nede i kontraktskjeden har uteglemt grunnlaget for å gjennomføre stikkprøver?

3. Vil Statsråden sørge for at det blir lovhjemlet selve grunnlaget for å gjennomføre stikkprøvekontroller i lov/forskrift? Og hvorfor har ikke Statsråden i tilfelle, på lik linje med forslaget om innsynsrett for tillitsvalgte, utformet påseansvaret som en dokumentasjons- og opplysningsplikt for underentreprenøren/leverandøren overfor oppdragsgiver? Gjennom en slik regulering vil en anta at også de person- og konkurranserettslige betenkeligheter bli mindre. Slik forslaget nå er utformet er det en mulighet for at en underentre-

- prenør gir tilgang på for mange opplysninger, eksempelvis priskalkyler og driftsmetoder? Hvordan har Statsråden ment å sikre at så ikke skjer?
4. Det vises til oppslag i Aftenposten 14.05.2007 hvor det fremgår at Datatilsynet ikke er forespurt i forbindelse med forarbeidet med saken. Hva er grunnen til at det ikke er gjort? Og vil Statsråden dersom Datatilsynet ikke er kontaktet sørge for at så skjer og at de blir hørt?
 5. Hva er Statsrådets syn på kontraktsbestemmelser som virkemiddel for å håndheve offentligrettslige bestemmelser? Mener Statsråden at kontraktsbestemmelser seg til dette formålet?
 6. Hva er Statsrådets vurdering av hvor omfattende og store bruddene skal være før midligholdsbeføyelser forutsettes brukt? Er det vurdert hvilke misligholdsbeføyelser (sanksjoner) det kan være aktuelt å bruke?
 7. Hva er Statsrådets vurdering av situasjonen som kan oppstå dersom entreprenøren er uenig med oppdragsgiveren i valg av sanksjon? Forutsettes virksomheten i tilfelle å gå til sivilrettslig søksmål? Og hvordan kan muligheten for erstatnings søksmål påvirke oppdragsgiver, og dennes motivasjon for å iverksette sanksjoner?
 8. Hva skal konsekvensene av eventuelle positive funn være? Er kontraktsrettslige misligholdsbeføyelser egnet som virkemiddel for å håndheve offentligrettslige bestemmelser?

Vedlegg 4

Brev fra Høyres stortingsgruppe til Arbeids- og inkluderingsdepartementet, v/statsråden, datert 21. mai 2007

Spørsmål vedr. Ot.prp. nr. 56 (2006-2007) Om lov om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (innleie, påseplikt for oppdragsgivere og innsynsrett for tillitsvalgte mv.) - kapittel 5

Jeg viser til Ot.prp. nr. 56 (2006-2007) Om lov om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (innleie, påseplikt for oppdragsgivere og innsynsrett for tillitsvalgte mv.). I denne forbindelse ber jeg om å få besvart følgende spørsmål som er av stor betydning for til behandling av lovsaken i Arbeids- og sosialkomiteen:

1. Regjeringen foreslår at de tillitsvalgte skal pålegges taushetsplikt. En av de tillitsvalgtes viktigste oppgaver er imidlertid å ivareta egne medlemmers interesser og å forhandle på vegne av disse. Et sentralt spørsmål vil være om de tillitsvalgte skal være berettiget til å ta med seg den informasjonen de får i kraft av rollen som kontrollør når de forhandler lønn- og arbeidsforhold på vegne av egne medlemmer. Hva er Arbeids- og inkluderingsdepartementets syn på dette forholdet? Hvilket ansvar har de tillitsvalgte for det tilfellet at innsynsretten ikke utøves på en adekvat og forsvarlig måte?
2. Hva vil etter Arbeids- og inkluderingsdepartementets syn være følgene av at de tillitsvalgte bryter sin taushetsplikt eller unnlater å overlate fremlagte opplysninger til Arbeidstilsynet eller Petroleumstilsynet?
3. Hvilket ansvar har de tillitsvalgte for det tilfellet at innsynsretten ikke utøves på en adekvat og forsvarlig måte?
4. Regjeringen foreslår innsynsrett til tillitsvalgte som representerer den organisasjonen som er part i den aktuelle allmenngjorte tariffavtalen. Slik jeg forstår avtalesystemet er det i prinsippet LO og ikke forbundene som er part i landsomfattende tariffavtaler mellom LO og NHO. Innebærer dette at den praktiske konsekvens av forslaget er at bare tillitsvalgte fra LO gis rett til innsyn?
5. Forslaget om innsynsrett for oppdragsgivers tillitsvalgte er begrunnet med et ønske om sikre best mulig etterlevelse av allmenngjøringsloven. Hvordan har Arbeids- og inkluderingsdepartementet tenkt å gi sikkerhet for at innsynsretten ikke brukes for å ivareta egne fagforeningsinteresser? Hvorledes stiller dette seg i forhold til organisasjonsfriheten og i situasjoner der det foreligger en interessekonflikt mellom oppdragsgivers fagforeningsinteresser og de ansattegruppene de gjennom lov settes til å ivareta. Kan underleverandørens ansatte eller deres tillitsvalgte reservere seg mot innsyn fra oppdragsgivers tillitsvalgte?

Svar på dette brevet kan sendes direkte til Arbeids- og sosialkomiteen, ved komitésekretær Berit Skovly.

Vedlegg 5

Brev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til arbeids- og sosialkomiteen, datert 24. mai 2007

Spørsmål om Ot.prp. nr 56 (2006-2007) om lov om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven - Kapittel 4

Det vises til brev 23. mai 2007 fra Høyres stortingsgruppe ved stortingsrepresentant Martin Engset. I brevet reises det en rekke spørsmål vedrørende forslaget om å innføre en plikt for oppdragsgiver til å påse at oppdragstakere/ underentreprenører lønner etter allmenngjøringsforskrifter. Svar på spørsmålene følger nedenfor.

Innledningsvis vil jeg understreke at lovforslaget om påseplikt er en forskriftshjemmel. De nærmere avgrensninger og presiseringer av plikten vil bli grundig vurdert i forbindelse med forskriftsarbeidet, og utkast til forskrift vil bli sendt ut på alminnelig høring.

Til punkt 1

Som nevnt er det her tale om en forskriftshjemmel. Etter min oppfatning bør spørsmålet om hvem som skal være ansvarlig oppdragsgiver, for eksempel byggherre eller hovedentreprenør, løses etter en konkret vurdering av hva som er hensiktsmessig og rimelig i forhold til den bransje som vurderes regulert. Jeg vil imidlertid fremheve at påseansvaret i utgangspunktet er ment å pålegges en oppdragsgiver på toppen av en kontraktskjede.

I forbindelse med forskriftsarbeidet vil det også være naturlig å vurdere nærmere hvorvidt det vil være formålstjenelig å la påseplikten omfatte forbrukere og mindre næringsaktører. Det kan her vises til proposisjonen punkt 4.6.2 s. 33, der det fremkommer at departementet i forbindelse med forskriftsarbeidet vil vurdere behovet for å innføre visse avgrensninger i påseplikten, for eksempel knyttet til type oppdrag, oppdragets størrelse eller varighet.

Til punkt 2, 3, 4, 5, 6 og 7

Som nevnt i proposisjonen innebærer forslaget om påseplikt at oppdragsgivere pålegges en plikt til å ta nødvendige skritt for å undersøke og om nødvendig følge opp at oppdragstakere/underentreprenører nedover i en kontraktskjede lønner i henhold til allmenngjøringsvedtak, men uten at oppdragsgiver selv får et direkte ansvar for lønnsutbetalingen. Dette svaret skal fremdeles ligge på arbeidsgiver.

Formålet med lovendringen er at oppdragsgiver skal iverksette systemer og rutiner som bidrar til å sikre at arbeidstakere i kontraktskjeden får den lønnen

de har krav på. Som et eksempel på hvordan oppdragsgiverplikten skal kunne oppfylles nevner proposisjonen at oppdragsgiver informerer om gjeldende allmenngjøringsforskrifter, stiller som kontraktsvilkår at oppdragstakere etterlever slike forskrifter og ved stikkprøver innhenter dokumentasjon på arbeidstakeres lønns- og arbeidsvilkår, på grunnlag av en kontraktsforpliktelse for underentreprenører/underleverandører til på forespørsel å fremlegge informasjon om lønns- og arbeidsvilkår.

Som fremhevet over, er stikkprøver i proposisjonen nevnt som *et eksempel* på hva som skal til for å oppfylle påseplikten. Hva som i det enkelte tilfellet vil være nødvendige og hensiktsmessige virkemidler for å ivareta påseplikten, vil måtte vurderes konkret, og reguleres mest hensiktsmessig i kontrakt mellom partene.

Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet skal føre tilsyn med bestemmelsen. Her som i en rekke andre spørsmål, f.eks. i forhold til om arbeidsmiljølovens krav til forsvarlig arbeidsmiljø er oppfylt, vil tilsynsstatene måtte utøve skjønn i vurderingen av om plikten er oppfylt i det konkrete tilfellet. Dersom oppdragsgiver overfor Arbeidstilsynet kan vise til at han har oppfylt påseplikten på en aktsom måte, vil det kunne være tilstrekkelig.

Når det gjelder spørsmålet om hva som skal være konsekvensen dersom oppdragsgiver oppdager at det foreligger brudd på allmenngjøringsforskrifter, vises det til proposisjonen punkt 4.6.2 s. 32. Som uttrykkelig påpekt der, innebærer ikke forslaget noe direkte lovfestet krav om at oppdragsgiver skal iverksette sanksjoner ved manglende etterlevelse av allmenngjøringsforskrifter. Det legges imidlertid til grunn at det i mange tilfeller vil være naturlig at oppdragsgivere kontraktsfester manglende etterlevelse av allmenngjøringsforskrifter som et kontraktsbrudd som vil bli sanksjonert. Det kan i denne sammenheng vises til statens instruks vedrørende ILO-konvensjon nr. 94 der det legges opp til at oppdragsgiver skal kunne tilbakeholde vederlag ved kontraktsbrudd. Jeg er dessuten kjent med at flere virksomheter rutinemessig har slike kontraktsklausuler allerede i dag, også utenfor den statlige instruksens virkeområde.

En annen nærliggende konsekvens av at oppdragstaker ikke oppfyller sine forpliktelser etter allmenngjøringsforskrifter, kan være at oppdragsgiver ikke vil ønske å inngå ytterligere avtaler med vedkommende. Det vil dessuten alltid være et mulig alternativ for oppdragsgiver å melde fra til Arbeidstil-

synet eller Petroleumstilsynet dersom virksomheten oppdager at det foreligger brudd på allmenngjøringsforskrifter, eventuelt får en begrunnet mistanke om slike brudd.

Til spørsmålet om å utdype de økonomiske og administrative konsekvenser vises det til at oven-

nevnte om at det her kun er tale om en forskriftshjemmel. Utkast til forskrift vil bli sendt på alminnelig høring, og det vil dermed være mulig for berørte parter å komme med mer detaljerte synspunkter på eventuelle kostnader og andre konsekvenser av forslagene.

Vedlegg 6

Brev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til Fremskrittspartiets stortingsgruppe, datert 24. mai 2007

Spørsmål om Ot.prp. nr. 56 - Om lov om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven - påseplikten

Det vises til brev 22. mai 2007 fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe. I brevet reises det en rekke spørsmål vedrørende forslaget om å innføre en plikt for oppdragsgiver til å påse at oppdragstakere/ underentreprenører lønner etter allmenngjøringsforskrifter. Svar på spørsmålene følger nedenfor.

Innledningsvis vil jeg understreke at lovforslaget om påseplikt er en forskriftshjemmel. De nærmere avgrensninger og presiseringer av plikten vil bli vurdert i forbindelse med forskriftsarbeidet, og utkast til forskrift vil bli sendt ut på alminnelig høring.

Til punkt 1

Hovedformålet bak forslagene i proposisjonen er å få på plass gode tiltak som på en effektiv måte vil kunne bidra til å sikre arbeidstakere skikkelig lønns- og arbeidsvilkår.

Etter Regjeringens syn taler flere sentrale hensyn for å pålegge oppdragsgiver et større ansvar i forhold til lønns- og arbeidsvilkår enn det som gjelder i dag. Eksempler her er hensynet til vern av arbeidstaker, behovet for større seriøsitet og mer rettferdig konkurranse i entrepriser og hensynet til et effektivt offentlig tilsyn der arbeidsgiver er lokalisert i utlandet.

I forbindelse med lovarbeidet ble flere alternative reguleringer vurdert, blant annet den finske loven om bestilleransvar (jf. proposisjonen punkt 4.3.2) og et forslag fra Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO), som bygger på det finske regelverket. NHOs forslag går ut på at det offentlige skal utarbeide en "sjekkliste" med konkrete opplysninger/dokumentasjon som oppdragsgiver skal innhente fra oppdragstaker, blant annet dokumentasjon på avgitt løfte om å følge kravene til lønns- og arbeidsvilkår etter allmenngjøringsforskrifter og dokumentasjon på at oppdragstaker er registrert hos skattemyndighetene osv. Dersom sjekklisten er oppfylt skal entreprenøren i følge for-

slaget bli ansvarsfri med hensyn til ytterligere undersøkelser.

Regjeringen mener at den delen av NHOs forslag som gjelder lønns- og arbeidsvilkår ikke går langt nok. Regler i tråd med forslaget vil ikke ansvarliggjøre oppdragsgivere i vesentlig større grad enn det som allerede ligger i dagens forskriftshjemmel om informasjonsplikt, jf. allmenngjøringsloven § 9.

Til de andre sjekklisterpunktene viser jeg for øvrig til den vedtatte ordningen med id-kort i bygge- og anleggsbransjen. Hensikten med id-kortene er blant annet å bidra til økt seriøsitet. Det er et vilkår for utstedelse av kort at lovpålagte krav om rapporterings-/opplysningsplikt til relevante offentlige registre er oppfylt.

Når det gjelder ressurser til Arbeidstilsynets tilsynsvirksomhet, har Regjeringen i flere omganger sørget for å øke ressursene til Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet, øremerket arbeidet mot sosial dumping. I forbindelse med årets Revidert nasjonalbudsjett foreslås ytterligere 5 millioner kroner til Arbeidstilsynet til dette arbeidet. De økte økonomiske ressurser til etatene er i stor grad brukt til nyansettelser, slik at f.eks. Arbeidstilsynet nå disponerer ca. 20 årsverk til tilsyn og andre aktiviteter spesielt rettet mot arbeidsinnvandrernes vilkår, inkludert to polskspråklige tolker.

Tilsynsetatene har en avgjørende rolle i arbeidet mot sosial dumping. Forslagene i proposisjonen er imidlertid viktige supplement for å motvirke uakseptable arbeids- og lønnsvilkår for utenlandske arbeidstakere. Samtidig har begge tilsynsetatene uttrykt at tiltakene som foreslås vil lette og styrke deres eget arbeid med sosial dumping betraktelig.

Til punkt 2

Som omtalt i proposisjonen, innebærer forslaget om påseplikt at oppdragsgivere pålegges en plikt til å ta nødvendige skritt for å undersøke og om nødvendig følge opp at oppdragstakere/underentreprenører nedover i en kontraktskjede lønner i henhold til all-

menngjøringsvedtak, men uten at oppdragsgiver selv får et direkte ansvar for lønnsutbetalingen. Dette ansvaret skal fremdeles ligge på arbeidsgiver.

Formålet med lovendringen er at oppdragsgiver skal iverksette systemer og rutiner som bidrar til å sikre at arbeidstakere i kontraktskjeden får den lønnen de har krav på. Som et *eksempel* på hvordan oppdragsgiverplikten skal kunne oppfylles nevner proposisjonen at oppdragsgiver informerer om gjeldende allmenngjøringsforskrifter, stiller som kontraktsvilkår at oppdragstaker etterlever slike forskrifter og ved stikkprøver innhenter dokumentasjon på arbeidstakeres lønns- og arbeidsvilkår, på grunnlag av en kontraktsforpliktelse for underentreprenører/underleverandører til på forespørsel å fremlegge informasjon om lønns- og arbeidsvilkår.

Arbeidstilsynet skal føre tilsyn med bestemmelsen. Her som i en rekke andre spørsmål, f.eks. i forhold til om arbeidsmiljølovens krav til forsvarlig arbeidsmiljø er oppfylt, vil tilsynet måtte utøve skjønn i vurderingen av om plikten er oppfylt i det konkrete tilfellet. Dersom oppdragsgiver overfor Arbeidstilsynet kan vise til at han har oppfylt påseplikten på en aktsom måte, vil det kunne være tilstrekkelig.

Til punkt 3

Som nevnt over, er stikkprøver i proposisjonen nevnt som et eksempel på hva som skal til for å oppfylle påseplikten. Hva som i det konkrete tilfellet vil være nødvendige og hensiktsmessige virkemidler for å ivareta påseplikten, vil måtte vurderes konkret, og reguleres mest hensiktsmessig i kontrakt mellom partene.

Det legges til grunn at oppdragsgiver vil behandle opplysninger om at lønns- og arbeidsvilkår er i samsvar med allmenngjøringsforskrifter på en like forsvarlig måte som andre konkrete, og ofte følsomme opplysninger som vil kunne tilflyte oppdragsgiver i et kontraktsforhold, for eksempel om HMS-spørsmål.

For øvrig viser jeg til at lovforslaget om påseplikt er en forskriftshjemmel. I forbindelse med forskriftsarbeidet vil det være naturlig å se nærmere på hva som skal ligge i påseplikten. Departementet vil i forskriftsarbeidet legge vekt på at påseplikten utformes på en slik måte at den ikke kommer i strid med hensynet til personvern og konkurranserettslige hensyn.

Til punkt 4

Oppslaget i Aftenposten 14. mai 2007 gjaldt Regjeringens forslag om å gi tillitsvalgte innsynsrett i om lønns- og arbeidsvilkår er i samsvar med allmenngjøringsforskrifter. Som omtalt i høringsbrevet 22. desember 2007 om tiltak for å sikre ryddigere forhold på inn- og utleiemarkedet og for å effektivisere allmenngjøringsordningen, bygger Regjeringens for-

slag på et forslag om innsynsrett i evalueringsrapporten vedrørende allmenngjøringsloven (jf. Lov om allmenngjøring av tariffavtaler - evaluering, Arbeids- og sosialdepartementet 22. september 2005). Dette forslaget ble forelagt Datatilsynet. Forslaget til innsynsrett som fremmes i Ot.prp. nr. 56, som ikke er så vidtrekkende som forslaget i evalueringsrapporten, er tilpasset Datatilsynets merknader.

Jeg viser dessuten til at de nærmere regler om innsynsretten skal utarbeides i forskrift, og jeg vil sørge for at Datatilsynet blir hørt i forskriftsarbeidet.

Til punkt 5

Jeg mener det må kunne stilles som krav at oppdragsgivere foretar en skikkelig vurdering av om oppdragstaker er en seriøs og ryddig virksomhet som følger allmenngjøringsforskrifter. Det bør også ligge i oppdragsgiveres interesse å stille krav om at oppdragstakere nedover i en kontraktskjede retter seg etter gjeldende lover og forskrifter. Jeg ser det heller ikke som urimelig å kreve at oppdragsgivere på kontraktsrettslig grunnlag påberoper seg retten til å innhente en form for dokumentasjon på dette. Jeg legger til grunn at et slikt system ikke kan anses som vesensforskjellig fra det å stille kontraktsrettslige krav om for eksempel å etterleve HMS-regler eller om å levere en tjeneste til et bestemt tidspunkt, noe som neppe er uvanlig i kontraktskjeder. Det kan videre vises til at Petroleumstilsynet etter tilsyn på landanleggene erfarer at mange oppdragsgivere allerede har kontraktsfestet krav om å få informasjon om lønns- og arbeidsvilkår fra oppdragstakere, og at dette faktisk følges opp gjennom interne kontroller fra virksomhetene. I denne sammenheng kan det også vises til at mange virksomheter gjennom tariffavtalebestemmelser har forpliktet seg til å fremskaffe dokumentasjon for lønns- og arbeidsvilkår hos oppdragstakere. Dette tyder på at virksomhetene ikke anser det som urimelig tyngende å påta seg en slik oppgave.

Jeg vil dessuten understreke at forslaget ikke innebærer at det offentliges tilsyns- og kontrollansvar lempes over på private aktører. Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet skal fortsatt ha oppgaven med å føre tilsyn med og kontrollere at arbeidsgivere etterlever allmenngjøringsforskrifter, jf. allmenngjøringsloven § 8. Som nevnt har tilsynene har fått betydelige økte ressurser til å følge opp tilsynsansvaret og etatene prioriterer dette høyt. Det er likevel opplagt at påseplikten vil kunne bidra til en effektivisering av etatens arbeid, særlig der arbeidsgiver er lokalisert i utlandet.

Til punkt 6, 7 og 8

Som uttrykkelig påpekt i proposisjonen, innebærer ikke forslaget noe direkte lovfestet krav om at oppdragsgiver skal iverksette sanksjoner ved mang-

lende etterlevelse av allmenngjøringsforskrifter. Det legges imidlertid til grunn at det i mange tilfeller vil være naturlig at oppdragsgivere kontraktsfester manglende etterlevelse av allmenngjøringsforskrifter som et kontraktsbrudd som vil bli sanksjonert. Det kan i denne sammenheng vises til statens instruks vedrørende ILO-konvensjon nr. 94 der det legges opp til at oppdragsgiver skal kunne tilbakeholde vederlag ved kontraktsbrudd. Jeg er dessuten kjent med at flere virksomheter rutinemessig har slike kontraktsklausuler allerede i dag, også utenfor den statlige instruksens virkeområde.

En annen nærliggende konsekvens av at oppdragstaker ikke oppfyller sine forpliktelser etter allmenngjøringsforskrifter, kan være at oppdragsgiver ikke vil ønske å inngå ytterligere avtaler med vedkommende. Det vil dessuten alltid være et mulig alternativ for oppdragsgiver å melde fra til Arbeidstilsynet eller Petroleumstilsynet dersom virksomheten oppdager at det foreligger brudd på allmenngjøringsforskrifter, eventuelt får en begrunnet mistanke om slike brudd.

Vedlegg 7

Brev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til Fremskrittspartiets stortingsgruppe, datert 24. mai 2007

Lov om endringer i allmenngjøringsloven og arbeidsmiljøloven - henvendelse fra Fremskrittspartiets Stortingsgruppe

Det vises til brev 21. mai 2007. I brevet reises en rekke spørsmål knyttet til forslag om å innføre en innsynsrett for tillitsvalgte etter allmenngjøringsloven, jf. Ot.prp. nr. 56 Om lov om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (innleie, påseplikt for oppdragsgivere og innsynsrett for tillitsvalgte mv.). Svar på spørsmålene følger nedenfor:

1. Hva skal omfanget på dokumentasjons- og opplysningsplikten være?

Formålet med innsynsretten er å kunne kontrollere etterlevelse av allmenngjøringsforskrifter. Etter mitt syn må dokumentasjonen som kreves utlevert være relevant og egnet til å oppnå formålet. Eksempler på relevant dokumentasjon vil være arbeidskontrakter, lønsslipp, timelister etc. For øvrig vises det til at spørsmålet om hvilke opplysninger som kan kreves lagt frem vil bli nærmere regulert i forskrift, jf. proposisjonen s. 41. Utkast til forskrift vil bli sendt på alminnelig høring.

2. Hvor mye tid skal de tillitsvalgte og underentreprenører bruke på denne type arbeid?

Det er etter min mening ikke mulig å si noe eksakt om hvor mye tid den enkelte tillitsvalgte vil kunne komme til å bruke på å undersøke om oppdragstakere/ underentreprenører etterlever allmenngjøringsforskrifter, eller hvor mye tid underentreprenørene vil måtte bruke på å dokumentere lønns- og arbeidsvilkår for tillitsvalgte. Etter mitt syn vil spørsmålet først og fremst bero på omfanget av brudd på all-

menngjøringsforskrifter. Problemstillingen vil også måtte ses i nær sammenheng med den foreslåtte plikten for oppdragsgiver til å påse at oppdragstakere/underentreprenører lønner i henhold til allmenngjøringsvedtak. Forutsatt at denne bestemmelsen virker etter hensikten vil det trolig ikke bli et så stort behov for tillitsvalgte til å bruke omfattende ressurser på å innhente dokumentasjon.

Jeg vil i tilknytning til dette også vise til proposisjonen s. 40 der det påpekes at departementet i forskriftsrunden vil se nærmere på om tillitsvalgte skal kunne kreve å få informasjonen direkte fra oppdragstaker, eller om informasjonen skal innhentes via oppdragsgiver/arbeidsgiver. Sistnevnte alternativ vil innebære at arbeidsgiver får en plikt til å innhente opplysninger fra sine underleverandører. En slik løsning vil medføre en større grad av kobling mellom påseplikten og innsynsretten.

For øvrig viser jeg til proposisjonens kapittel 7 om økonomiske og administrative konsekvenser. Her understrekes det at forslaget om innsynsrett innebærer at det skal utarbeides forskrifter hvor det nærmere innholdet av forslagene vil bli konkretisert. Utkast til forskrift vil bli sendt på alminnelig høring, og det vil dermed være mulig for berørte parter å komme med mer detaljerte innspill på eventuelle konsekvenser av forslaget.

3. Hordan skal personvern og konkurransehensyn ivaretas?

Som nevnt i proposisjonen har departementet lagt vekt på å utforme lovforslaget om tillitsvalgtes innsynsrett slik at den er i overensstemmelse med EØS-retten, og ivaretar konkurransehensyn og personvernensyn.

Blant annet med dette som bakgrunnen er innsynsretten lagt til de lokale tillitsvalgte. Etter mitt syn er det viktig å begrense kretsen som skal ha tilgang til opplysninger om lønns- og arbeidsvilkår i virksomhetene. Videre pålegges det taushetsplikt, men opplysningene kan overleveres Arbeidstilsynet som vil kunne sanksjonere eventuelle brudd. Lovteksten presiserer dessuten klart hva som skal være formålet med innsynsretten, nemlig å undersøke om vedtak om allmenngjøring etterlevs. Det er understreket i proposisjonen at opplysningene ikke skal kunne benyttes til andre formål, som for eksempel som grunnlag for egne lønnskrav eller konkurransemessige tilpasninger.

Når det gjelder spørsmålet om det er noen grense for hvilke opplysningstyper en oppdragstaker/underentreprenør kan bli avkrevd, vises det til ovennevnte om at opplysningene må være relevante og egnet til å dokumentere om lønns- og arbeidsvilkår er i samsvar med allmenngjøringsforskrifter. De nærmere grensdragningene vil som nevnt bli vurdert i forskriftsrunnen.

4. Hvilke tillitsvalgte kan kreve å få tilgang til informasjon fra underleverandører?

Det vises til proposisjonen s. 41 der det fremgår at spørsmålet om hvem som kan be opplysninger vil

bli nærmere vurdert i forskrift. Problemstillingen om hvorvidt innsynsretten skal legges til tillitsvalgte hos byggherre eller hovedentreprenør vil bli vurdert i denne sammenheng. Som nevnt vil utkast til forskrift bli sendt på alminnelig høring.

5. Kan underentreprenør reservere seg mot at tillitsvalgte gis innsyn og i stedet overlevere dokumentasjonen til Arbeidstilsynet?

Lovforslaget gir en rett for tillitsvalgte til å få innsyn i opplysninger om lønns- og arbeidsvilkår hos underleverandører, og underleverandører kan derfor ikke reservere seg mot dette. Samtidig er formålet bak innsynsretten å undersøke om oppdragstaker/underleverandører etterlever allmenngjøringsforskrifter med sikte på å overlevere opplysningene til Arbeidstilsynet, som kan sanksjonere brudd. Dersom virksomheten klart kan dokumentere at relevante opplysninger er sendt til Arbeidstilsynet, vil den tillitsvalgte, slik jeg ser det, ikke ha noe reelt behov for å motta opplysningene. Det er videre grunn til å tro at Arbeidstilsynet, virksomhetene og de tillitsvalgte vil finne frem til hensiktsmessige samarbeidsformer i konkrete saker.

Vedlegg 8

Brev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til arbeids- og sosialkomiteen, datert 24. mai 2007

Svar på spørsmål om Ot.prp. nr 56 (2006-2007) om lov om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (innleie, påseplikt for oppdragsgivere og innsynsrett for tillitsvalgte) - kapittel 5

Det vises til brev fra stortingsrepresentant Martin Engeset fra Høyre med spørsmål knyttet til Regjeringens forslag om innsynsrett for tillitsvalgte som ble fremsatt i Ot.prp. nr. 56 (2006-2007) Om lov om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (innleie, påseplikt for oppdragsgivere og innsynsrett for tillitsvalgte mv.).

1. Tillitsvalgte skal ikke ha adgang til å ta med seg informasjonen de får i kraft av rollen som kontrollør når de forhandler om lønns- og arbeidsvilkår for egne medlemmer. Dette fremgår klart av lovforslaget, der det fastslås at tillitsvalgte har taushetsplikt om opplysningene som mottas i forbindelse med innsynet, og at innsynsretten bare kan benyttes til å undersøke om vedtak om allmenngjøring etterlevs. På side 41 i proposisjo-

nen vises det til at opplysningene på denne bakgrunn ikke vil kunne benyttes til andre formål, som for eksempel som grunnlag for egne lønnskrav eller konkurransemessige tilpasninger. Med hensyn til spørsmålet om hvilket ansvar de tillitsvalgte har for det tilfellet at innsynsretten ikke utøves på en adekvat og forsvarlig måte vises til mitt svar på spørsmål 2.

2. Når det gjelder spørsmålet om følgene av at tillitsvalgte bryter sin taushetsplikt, er det ikke formulert noen særskilt sanksjon mot dette i lovforslaget. Brudd på taushetsplikten vil likevel kunne få konsekvenser for den tillitsvalgte ved at han eller hun kan risikere å pådra seg ansvar etter alminnelige ulovfestede regler om erstatningsansvar. Brudd på taushetsplikten vil også kunne tenkes å få arbeidsrettslige konsekvenser for vedkommende, særlig i de tilfeller hvor opplysningene utleveres av arbeidsgiver. Videreformidling av opplysningene i strid med loven vil kunne innebære et tillitsbrudd i arbeidsforholdet, som i

sin ytterste konsekvens vil kunne føre til oppsigelse eller avskjed. Når det gjelder spørsmålet om følgene av at tillitsvalgte eventuelt unnlater å overlate opplysninger til Arbeidstilsynet eller Petroleumstilsynet, vises det til at forslaget innebærer en *rett* for de tillitsvalgte til å kreve innsyn, men at de ikke har noen plikt til å føre tilsyn eller til å involvere tilsynsmyndighetene. Forslaget legger opp til at virksomheten selv skal få anledning til å korrigere forhold som er i strid med loven dersom dette avdekkes av tillitsvalgte. I disse tilfellene vil det ikke være behov for å involvere tilsynsmyndighetene.

3. Det stilles også spørsmål ved hvilket ansvar de tillitsvalgte har for det tilfellet at innsynsretten ikke utøves på en adekvat og forsvarlig måte. Det vises i denne forbindelse til svaret på spørsmål 2.
4. Det er *lokale* tillitsvalgte som representerer den organisasjonen som er part i den aktuelle allmenngjorte tariffavtalen, som skal ha innsynsrett.

Som ett eksempel er Fellesoverenskomsten for byggfag, som er allmenngjort for byggeplasser i hele Norge, inngått mellom Næringslivets Hovedorganisasjon og Byggenæringens Landsforening på den ene side og Landsorganisasjonen i Norge og Fellesforbundet på den annen side, nevnt. Ettersom Fellesforbundet er part i avtalen er det lokale tillitsvalgte som er medlem av Fellesforbundet (og derigjennom også LO) som vil ha innsynsrett. Spørsmålet om hvem som skal utøve innsynsretten vil for øvrig også bli nærmere behandlet i forskriftsrunden.

5. Som nevnt over er taushetsplikten klart slått fast i lovforslaget og taushetsplikten innebærer at de tillitsvalgte ikke kan benytte opplysningene til å fremme egne fagforeningsinteresser. Det følger av lovforslaget at underleverandørens ansatte eller deres tillitsvalgte ikke har anledning til å reservere seg mot innsyn fra oppdragsgivers tillitsvalgte.

Vedlegg 9

Brev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til arbeids- og sosialkomiteen, datert 25. mai 2007

Spørsmål vedr. Ot.prp. nr. 56 (2006-2007) Om lov om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (innleie, påseplikt for oppdragsgivere og innsynsrett for tillitsvalgte)

Det vises til fire svarbrev fra Statsråd Bjarne Håkon Hanssen på spørsmål fra Høyres og Fremskrittspartiets stortingsgrupper vedr. Ot.prp. nr 56 (2006-2007) Om lov om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (innleie, påseplikt for oppdragsgivere og innsynsrett for tillitsvalgte), deres ref. 200700719-/HMR, 200700719 og 200607535.

De svar som gis i disse brevene viser at det er svært mange uavklarte spørsmål knyttet til det fremsatte lovforslag og at det er mange spørsmål det må tas stilling til i forbindelse med utarbeidelse av forskrifter. Jeg oppfatter denne saken som så viktig å få belyst på en skikkelig måte at jeg finner grunn til å be om svar på følgende oppfølgingsspørsmål:

1. Hvorfor har ikke departementet gitt seg tid til å foreta en mer grundig vurdering i en så vidt prinsipielt vanskelig sak? Mener Statsråden det er heldig å gi en så vid fullmaktslov som det nå legges opp til?
2. I svarbrev til Fremskrittspartiets stortingsgruppe skriver Statsråden at en sjekkliste, lik det NHO har foreslått, ikke går langt nok for å sikre seriø-

sitet. Som begrunnelse vises til at det allerede er vedtatt en ordning med innføring av ID-kort for bygge- og anleggsbransjen. Videre vises til at det er gitt økte bevilgninger til Arbeidstilsynet. Statsråden mener at forslagene i proposisjonen vil være et viktig supplement i arbeidet med å fremme seriøsitet i arbeidslivet. Med utgangspunkt i at de forslagene som nå er foreslått er omstridte og reiser prinsipielle juridiske spørsmål: Hvorfor avventer ikke regjeringen situasjonen og heller sørger for at de allerede innførte tiltakene evalueres før det foretas ytterligere skritt, eventuelt nøyer seg med å innføre en sjekkliste? I den sammenheng vises det også til at Arbeidstilsynet fikk stansningsrett ved brudd på allmenngjøringsforskriften i desember 2006. Arbeidstilsynet uttaler selv at stansningsretten har vært et hensiktsmessig virkemiddel i arbeidet med å fremme seriøsitet i arbeidslivet.

3. Det er ikke gitt noe tilfredsstillende svar på omfanget av påseplikten. Arbeidstilsynet er gitt ansvar for å føre tilsyn med at påseplikten overholdes. Burde ikke derfor denne utformes mer konkret? Sett fra bedriftens ståsted er det viktig å vite hvilke forpliktelser som pålegges dem. På denne måten vil det også være lettere for Arbeidstilsynet å føre tilsyn.

4. Innsynsretten for tillitsvalgte er utformet som en lovfestet dokumentasjonsplikt for oppdragstakere. Hvorfor er ikke påseplikten utformet på samme måte? Er det en heldig rettsutvikling at det offentlige griper inn og regulerer hva som skal tas inn i kontrakter? Bør ikke offentligrettslige plikter tas inn i lov/forskrift? Er dette spørsmålet forelagt Justisdepartementets lovavdeling på prinsipielt grunnlag? Statsråden skriver at mange bedrifter allerede foretar stikkprøvekontroller. Dette er imidlertid store bedrifter innenfor offshore med stor administrasjon og god inntjeningsevne. Evnen til å gjennomføre kontroller vil være en helt annen for mindre bedrifter. Det samme gjelder den økonomiske bæreevnen.
5. Statsråden skriver at de tillitsvalgte ikke skal ha adgang til å ta med seg informasjon de får i kraft av rollen som kontrollør når de forhandler lønns- og arbeidsvilkår for egne medlemmer, og at dette fremgår klart av lovforslaget. Hvordan er dette mulig i praksis, dersom en først sitter inne med en type informasjon? Mener statsråden at det skal velges egne tillitsvalgte som utelukkende skal fungere som kontrollører? Statsråden bruker for øvrig selv begrepet "kontrollør" i sin korrespondanse. Mener statsråden at de tillitsvalgte er kontrollører? Innebærer ikke det i så tilfelle en erkjennelse av at offentligrettslige oppgaver delegeres til private aktører?
6. Tradisjonelt er den tidsbruken som tillitsvalgte skal få for å utføre tillitsmannsarbeide regulert i avtaleverket mellom partene i arbeidslivet. Slik forslaget nå er utformet kan det fort oppstå uenighet om hvor mye tid som er nødvendig for å utføre tilsynsarbeide. Mener statsråden at dette ikke er noe som det skal tas stilling til? Når statsråden oppgir at spørsmålet "*først og fremst må bero på*

omfanget av brudd på allmenngjøringsforskrifter" bygger dette etter min mening på et noe naivt syn. I praksis vil situasjonen ofte kunne være at de tillitsvalgte har en mistanke om brudd. Hvor mye tid skal de så kunne bruke for å kunne avkrefte/bekreftede denne mistanken? Hvem skal for øvrig betale for tidsbruken? Mener statsråden at tilsynsarbeidet skal utføres innenfor den tiden som er avsatt til tillitsvalgsarbeid etter avtaleverket mellom partene?

7. Statsråden skriver at underentreprenøren ikke kan reservere seg mot at tillitsvalgte gis innsyn og i stedet sender dokumentasjonen til Arbeidstilsynet. Det skrives videre at dersom virksomheten klart kan dokumentere at relevante opplysninger allerede er sendt til Arbeidstilsynet, vil den tillitsvalgte "*slik jeg ser det, ikke ha noe reelt behov for å motta opplysningene*" og at Arbeidstilsynet, virksomhetene og de tillitsvalgte vil finne frem hensiktsmessige samarbeidsformer. Det bes om en nærmere redegjørelse for dette syn. Hva er den reelle grunnen til at virksomheten skal dokumentere overfor tillitsvalgte hvis informasjonen allerede er sendt Arbeidstilsynet? Det reises også spørsmål om en ved utarbeidelse av lover kan legge til grunn at partene vil finne frem til hensiktsmessige samarbeidsformer. Er ikke lovgivers oppgave også å ta høyde for eventuelle konfliktsituasjoner og dernest gi løsningsmekanismer når slike måtte oppstå? Har Justisdepartementets Lovavdeling uttalt seg om de lovtekniske spørsmål i saken?

Svar på dette brevet kan sendes direkte til Arbeids- og sosialkomiteen, ved komitésekretær Berit Skovly.

Vedlegg 10

Brev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til arbeids- og sosialkomiteen, datert 29. mai 2007

Svar på spørsmål fra Høyre vedrørende Ot.prp. nr. 56 (2006 - 2007) Om lov om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (Innleie, påseplikt for oppdragsgivere og innsynrett for tillitsvalgte)

Jeg viser til brev 25. mai 2007 fra Høyres stortingsgruppe ved Martin Engeset, med en rekke spørsmål vedrørende forslagene som er fremmet i Ot.prp. nr. 56 (2006 - 2007) Om lov om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (Innleie, påse-

plikt for oppdragsgivere og innsynrett for tillitsvalgte).

1. Etter EØS-utvidelsen i 2004 har arbeidsinnvandringen økt sterkt, noe som først og fremst er positivt. Samtidig har imidlertid også problemene med såkalt sosial dumping økt, både i form av lave lønninger og for dårlig ivaretagelse av helse-, miljø- og sikkerhetsregelverket. Dette mener jeg at vi må ta tak i raskt, for å hindre at sosial dumping fester

seg i det norske arbeidsmarkedet og fører til en uheldig og uønsket todeling mellom norske og utenlandske arbeidstakere.

Det er etter min mening også viktig å se tiltakene mot sosial dumping i sammenheng med overgangsreglene for arbeidstakerne fra de ny EØS-landene. Norge har behov for arbeidskraft og dersom vi raskt får på plass regler som kan sikre likeverdige og ordnede vilkår for alle arbeidstakere på det norske arbeidsmarkedet, vil vi kunne vurdere å oppheve overgangsreglene tidligere enn 2009.

Jeg viser for øvrig til at Arbeids- og sosialkomiteen ved behandling av Qt.prp. nr. 92 (2005 - 2006) om endringer i allmenngjøringsloven og utlendingsloven, ba om at arbeidet mot sosial dumping måtte intensiveres.

Forslagene som fremmes i proposisjonen gir nødvendig lovhjemmel. Den nærmere detaljerte utformingen av reglene vil vi på vanlig måte komme tilbake til i forbindelse med forskriftsarbeidet. Forslag til forskrifter vil bli sendt på bred, alminnelig høring, slik at alle berørte parter vil kunne bidra og komme med synspunkter og merknader.

2. Jeg viser til det som er sagt foran under punkt 1 når det gjelder hvorfor forslagene i proposisjonen fremmes på dette tidspunktet. Når det gjelder NHOs forslag om en sjekklister, vil jeg vise til mitt svar til Fremskrittspartiet, og peke på at man etter NHOs forslag kun skulle kreve at det avgis et løfte om å betale i henhold til norsk regelverk. Etter mitt syn vil ikke et slikt løfte innebære at oppdragsgiver ansvarliggjøres i tilstrekkelig grad.

Jeg vil for øvrig vise til at Arbeidstilsynet i sin høringsuttalelse til forslagene er enig med departementet i at det er nødvendig å gå lengre i å ansvarliggjøre oppdragsgiverne. Det vises særlig til at der Arbeidstilsynet i dag har vanskeligheter med å finne fram til arbeidsgiver fordi virksomheten befinner seg i utlandet, vil det være til stor hjelp å kunne henvende seg til oppdragsgiver/byggherre. Arbeidstilsynet støtter også forslaget om innsynrett for tillitsvalgte og uttaler: "Dersom vi får tilgang til dokumenterte opplysninger fra bransjen sjøl om tilfeller av sosial dumping, vil tilsynets effektivitet kunne bedres betraktelig."

3. Det vil etter min mening ikke være hensiktsmessig å lage helt detaljerte og presise regler om hvordan påseplikten skal etterleves i det konkrete tilfellet, men mer fornuftig å lovfeste funksjonelle og skjønnsmessige regler som tar høyde for ulike forhold i det enkelte kontraktstilfellet. For eksempel vil det neppe være behov for at oppdragsgiver går like aktivt og omfattende til verks der oppdragstaker/ underentreprenør allerede er

kjent som en seriøs og lovlidig virksomhet, som der underentreprenøren er en helt ukjent virksomhet. I forskriften vil det imidlertid være naturlig å utarbeide nærmere retningslinjer for praktiseringen av påseplikten, bl.a. for å tilfredsstille behovet for informasjon og veiledning.

Det er ikke ukjent verken for Arbeidstilsynet eller Petroleumsstilsynet å føre tilsyn med funksjonelt utformede regler, der det i det konkrete tilfellet må utøves skjønn i vurderingen av om regelverket er oppfylt.

4. Som det fremgår av det som er sagt over under punkt 3, vil det for den enkelte oppdragsgiver i det konkrete kontraktsforhold kunne variere hvilke tiltak som er hensiktsmessige for på best mulig måte kunne forsikre seg om at oppdragstaker/underentreprenør etterlever allmenngjøringsforskrifter. Dette vil man kunne regulere mest hensiktsmessig i kontrakten mellom partene. Virkemidlet for å sikre tillitsvalgtes innsynrett må nødvendigvis være at den som besitter relevant informasjon, pålegges en dokumentasjonsplikt. Det er dermed naturlig at dette fremgår klart av en lovbestemmelse om innsynsrett.

Det er på ingen måte uvanlig at offentligrettslige reguleringer griper inn i og får følger for kontraktsforholdet mellom private parter, uavhengig av om det stilles et direkte krav til innholdet i kontrakten eller om dette kun følger av den aktuelle regulering. Det er et generelt prinsipp i norsk rett at det ikke kan inngås kontrakter i strid med norsk lov. Justisdepartementet har på vanlig måte fått denne saken forelagt seg, både til alminnelig høring og til lovteknisk gjennomgang, og har dermed hatt alle sider av saken til vurdering.

Påseplikten er i utgangspunktet ment å pålegges oppdragsgivere på toppen av en kontraktskjed. Dette vil ofte være større virksomheter med tilstrekkelige ressurser og økonomisk bæreevne.

5. Det følger av lovforslaget at innsynsretten bare skal brukes til å undersøke om allmenngjøringsforskrifter etterleves og de tillitsvalgte blir pålagt taushetsplikt. Som det også fremgår av mitt svar på spørsmål fra Høyre i brev 21. mai 2007, vil brudd på taushetsplikten kunne få følger for den tillitsvalgte, i form av erstatningsansvar og/eller konsekvenser for vedkommendes arbeidsforhold. I denne sammenheng kan det også være grunn til å påpeke at gjennomsnittslønna, for eksempel for en norsk bygningsarbeider, ligger vesentlig over lønnsnivået i den gjeldende allmenngjøringsforskriften for byggeplasser. Det ville derfor sjelden vært relevant for norske arbeidstakere å benytte informasjon om lønns- og arbeidsvilkår etter allmenngjøringsforskrifter som grunnlag for egne lønnskrav.

- Den informasjon som de tillitsvalgte vil kunne innhente i kraft av innsynretten vil gi et viktig bidrag til Arbeidstilsynets arbeid, jf. også uttalelsen fra Arbeidstilsynet som det er vist til over under punkt 2. Som gjentatt ved flere anledninger, innebærer imidlertid ikke forslaget at det offentliges tilsynsansvar lempes over på private parter. Det er fortsatt Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet som skal føre tilsyn med at arbeidsgiver etterlever regelverket, og som har ressurser, erfaring og hensiktsmessige virkemidler til rådighet.
6. Det er ikke mulig på det nåværende tidspunkt å vite nøyaktig hvor mye tid den enkelte tillitsvalgte vil komme til å måtte bruke for å vurdere om arbeidsgivers oppdragstakere etterlever allmenngjøringsforskrifter. Det må kunne antas at jo større grad av lovlydighet, jo mindre tidsbruk for tillitsvalgte. Jeg antar videre at denne oppgaven normalt vil la seg utføre innefor den tid som avsettes i avtale mellom partene til tillitsvalgtarbeid. Tidsbruken for de tillitsvalgte knyttet til bruk av innsynsrett for å undersøke om allmenngjøringsforskrifter etterleves vil selvsagt avhenge av mange forhold. I tillegg til omfanget av brudd, som jeg har vist til i tidligere svar, vil ikke minst antallet oppdragstakere den enkelte oppdragsgiver/arbeidsgiver har, få betydning. Videre vil valg av modell for innsynsretten være viktig, jf. Ot.prp. nr. 56 (2006 - 2007) s. 40. Dersom det

- er oppdragsgiver/arbeidsgiver som skal innhente informasjonen, jf. systemet for innsynsrett som følger av Verkstedoverenskomsten, vil også den konkrete gjennomføringen av påseplikten spille en rolle for tidsbruken knyttet til innsynretten.
7. Dersom det åpnes for at virksomhetene skal kunne reservere seg mot eller avskjære innsynsretten, vil vi etter min mening lage regler som er lette å omgå eller trenere. Som understreket tidligere, er formålet med innsynsretten å undersøke om allmenngjøringsforskrifter etterleves. Jeg legger i utgangspunktet til grunn at de tillitsvalgte vil opptre lovlig og i overensstemmelse med regelverket. Dersom en virksomhet allerede har lagt frem dokumentasjon på lønns- og arbeidsvilkår overfor Arbeidstilsynet, vil det ikke være nødvendig for de tillitsvalgte å be om tilsvarende dokumentasjon. Når jeg viser til at Arbeidstilsynet, virksomhetene og de tillitsvalgte i de konkrete tilfellene vil finne frem til hensiktsmessige samarbeidsformer, så er det gjerne slik det gjennomføres i praksis, uten at dette svekker betydningen av f.eks. regler om taushetsplikt, sanksjoner for brudd på regler eller Arbeidstilsynets virkemiddelbruk.

Som påpekt foran under punkt 4, har Justisdepartementets lovavdeling på vanlig måte hatt forslagene til gjennomgang.

Vedlegg 11

Brev fra Høyres stortingsgruppe v/Martin Engeset til statsråd Bjarne Håkon Hansen, datert 30. mai 2007

Spørsmål vedr. Ot.prp. nr. 56 (2006-2007) Om lov om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (innleie, påseplikt for oppdragsgivere og innsynsrett for tillitsvalgte mv.) - Justisdepartementets høringsuttalelse

Jeg viser til Deres svar på vårt brev av 25. mai mottatt her i dag.

I dette svarbrevet skriver Statsråden følgende:

"Justisdepartementet har på vanlig måte fått denne saken forelagt seg, både til alminnelig høring og til lovteknisk gjennomgang, og har dermed hatt alle sider av saken til vurdering."

I Ot.prp. nr. 56 er Justisdepartementets høringsuttalelse omtalt helt kort og summarisk på to steder (s. 28 og s. 39). Jeg har i ettermiddag gått nærmere inn i Justisdepartementets høringsuttalelse til arbeids- og Inkluderingsdepartementet datert

22.03.2007. Her fremgår det at Justisdepartementet er meget skeptisk til helt sentrale deler av Statsrådets fremsendte lovforslag i Ot.prp. nr. 56. Jeg siterer:

"Tilsyn med at forskrifter etterleves er normalt en offentlig oppgave, og vi er skeptiske til om det såkalte oppdragsgiveransvaret vil være en egnet måte å effektivisere tilsynet med tariffnemndas vedtak.."

Og videre:

"Vi kan ikke se at departementet har redegjort for hvorfor oppdragsgivere vil være nærmere til å kontrollere og avdekke brudd, enn Arbeidstilsynet vil være."

Justisdepartementets høringsuttalelse på 4 sider omhandler en rekke forhold også utover det som er sitert overfor. Jeg vil derfor be om at Statsråden gir en grundig redegjørelse for hvilke av de innsigelser

som reises i Justisdepartementets høringsuttalelse som Statsråden har tatt til følge i sitt lovforslag og hvilke som ikke er tatt til følge. Jeg tør be om at Statsråden begrunner dette nærmere.

Svar på dette brevet kan sendes direkte til Arbeids- og sosialkomiteen, ved komitésekretær Berit Skovly.

Vedlegg 12

Brev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til arbeids- og sosialkomiteen, datert 1. juni 2007

Svar på spørsmål om Ot.prp. nr. 56 (2006-2007) Om lov om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (Innleie, påseplikt for oppdragsgivere og innsynrett for tillitsvalgte) - Justisdepartementets høringsuttalelse

Jeg viser til brev 29. mai 2007 fra Høyres stortingsgruppe ved stortingsrepresentant Martin Engset. I brevet reises det spørsmål om behandlingen av Justisdepartementets høringsuttalelse til Arbeids- og inkluderingsdepartementets høringsnotat 22. desember 2006 om tiltak for å sikre ryddigere forhold på inn- og utleiemarkedet og for å effektivisere allmenngjøringsordningen.

Innledningsvis vil jeg fremheve at Justisdepartementets uttalelse har vært gjenstand for en grundig vurdering under arbeidet med Ot.prp. nr. 56 (2006-2007). I tillegg til at hovedpunktene i høringsuttalelsen er gjengitt på side 28 og side 39, drøftes problemstillingene som reises i høringsbrevet en rekke steder, særlig under proposisjonens punkt 4.6 og punkt 5.5 vedrørende departementets vurderinger og forslag. Nedenfor følger en gjennomgang av de viktigste punktene i Justisdepartementets uttalelse.

Som nevnt i brevet fra Høyres stortingsgruppe peker Justisdepartementet på at tilsyn med at forskrifter etterleves normalt er en offentlig oppgave. Justisdepartementet er videre skeptiske til om påseplikten vil være en egnet måte å effektivisere tilsynet med allmenngjøringsvedtak. Disse problemstillingene behandles bl.a. i proposisjonens punkt 4.6 på side 31. Jeg siterer:

"Flere høringsinstanser uttaler at de på prinsipielt grunnlag er skeptiske til et forslag om påseplikt fordi det pålegger private aktører en plikt til å føre tilsyn og kontroll. Det anføres blant annet at det normalt er en offentlig oppgave å føre tilsyn med at forskrifter etterleves. Departementet mener det må kunne stilles som krav at oppdragsgivere foretar en skikkelig vurdering av om oppdragstaker er en seriøs og ryddig virksomhet, og at det bør ligge i oppdragsgiveres interesse å stille krav om at deres kontraktører retter seg etter gjeldende lover og forskrifter. Departementet ser det heller ikke som urimelig å kreve at oppdragsgivere på kontraktsrettslig grunnlag påberoper

seg retten til å innhente en form for dokumentasjon på dette. Departementet legger til grunn at et slikt system ikke kan anses som vesensforskjellig fra det å stille kontraktsrettslige krav om for eksempel å etterleve HMS-regler eller om å levere en tjeneste til et bestemt tidspunkt, noe som neppe er uvanlig i kontraktsforhold. Det kan videre vises til at Petroleumsilsynet etter tilsyn på landanleggene erfarer at mange oppdragsgivere allerede har kontraktsfestet krav om å få informasjon om lønns- og arbeidsvilkår fra oppdragstakere, og at dette faktisk følges opp gjennom interne kontroller fra virksomhetene. I denne sammenheng kan det også vises til at mange virksomheter gjennom tariffavtalebestemmelser har forpliktet seg til å fremskaffe dokumentasjon for lønns- og arbeidsvilkår hos oppdragstakere, se nærmere nedenfor underpunkt 5.2.5. Dette tyder på at det ikke anses som urimelig tyngende å påta seg en slik oppgave. Departementet vil dessuten understreke at forslaget ikke innebærer at det offentlige tilsyns- og kontrollansvar lempes over på private aktører. Arbeidstilsynet og Petroleumsilsynet skal fortsatt ha oppgaven med å føre tilsyn med og kontrollere at arbeidsgivere etterlever allmenngjøringsforskrifter, jf. allmenngjøringsloven § 8. Tilsynene har fått betydelige ressurser til å følge opp dette ansvaret og etatene prioriterer det høyt. Det er likevel opplagt at påseplikten vil kunne bidra til en effektivisering av etatenes arbeid, særlig der arbeidsgiver er lokalisert i utlandet."

Jeg viser for øvrig til at både Arbeidstilsynet og Petroleumsilsynet støtter forslaget om påseplikt i sine høringsuttalelser.

Justisdepartementet viser i sitt hørings svar videre til høringsnotatet side 38 og 39 vedrørende hvordan oppdragsgiveransvaret skal kunne oppfylles i praksis. Det etterlyses en beskrivelse av hva som skal være hjemmelsgrunnlaget for at oppdragsgivere ved stikkprøver skal kunne innhente dokumentasjon på arbeidstakeres lønns- og arbeidsvilkår. Spørsmålet behandles under punkt 4.6 på side 31. Jeg siterer:

"Konkret vil et slikt oppdragsgiveransvar eksempelvis kunne oppfylles ved at oppdragsgiver informerer om gjeldende allmenngjøringsforskrifter, stiller som kontraktsvilkår at oppdragstaker etterlever slike forskrifter, og ved stikkprøver innhenter dokumentasjon på arbeidstakeres lønns- og arbeidsvilkår. Slik dokumentasjon vil kunne innhentes på grunnlag av *en kontraktsforpliktelse* for underentreprenører/

underleverandører til å fremlegge informasjon om lønns- og arbeidsvilkår på forespørsel."

Justisdepartementet reiser også spørsmål om hvordan oppdragsgivere skal forfølge eventuelle avdekkete brudd på en allmenngjøringsforskrift. Problemstillingen er drøftet under punkt 4.6 på side 32. Jeg siterer:

"Enkelte høringsinstanser reiser spørsmål om hva som skal være konsekvensen dersom oppdragsgiver oppdager at det foreligger brudd på allmenngjøringsforskrifter. Selv om departementet ikke foreslår å innføre et lovfestet krav om dette, antar departementet at det i mange tilfeller vil være naturlig at oppdragsgivere kontraktsfester at manglende etterlevelse av allmenngjøringsforskrifter er et kontraktsbrudd som vil bli sanksjonert. Det kan i denne sammenheng vises til statens instruks vedrørende ILO-konvensjon nr. 94 der det legges opp til at oppdragsgiver skal kunne tilbakeholde vederlag ved kontraktsbrudd, jf. ovennevnte beskrivelse underpunkt 4.2.3. Departementet er kjent med at flere virksomheter rutinemessig har slike kontraktsklausuler allerede i dag, også utenfor den statlige instruksens virkeområde. En nærliggende konsekvens av at oppdragstaker ikke oppfyller sine forpliktelser i henhold til allmenngjøringsforskrifter, kan være at oppdragsgiver ikke vil ønske å inngå ytterligere avtaler med den aktuelle oppdragstaker. Det vil dessuten alltid være et mulig alternativ for oppdragsgiver å melde fra til Arbeidstilsynet eller Petroleumsstilsynet dersom virksomheten oppdager at det foreligger brudd på allmenngjøringsforskrifter, eventuelt får en begrunnet mistanke om slike brudd. "

Justisdepartementet hevder at regler som gir inntrykk av at det "bare er behov for kontroll overfor utenlandske virksomheter", vil gjøre det mer fordelaktig for norske oppdragsgivere å velge innlandske aktører. I følge departementet kan dette skape EØS-rettslige problemer. Problemstillingen drøftes bl.a. under punkt 4.6 på side 31. Jeg siterer:

"Det må legges til grunn at et slikt utvidet ansvar vil kunne påføre oppdragsgivere visse administrative byrder, slik at enkelte av de mothensynene som er nevnt ovenfor i punkt 4.6.1 også vil være relevante her, for eksempel at tiltaket til en viss grad vil kunne favorisere større og etablerte virksomheter. Det er likevel departementets oppfatning at en påseplikt for lønns- og arbeidsvilkår ikke vil være like inngripende for oppdragsgivere som et solidaransvar. Samtidig vil det etter departementets oppfatning ikke være urimelig at oppdragsgivere, som indirekte vil kunne tjene på at lønnsplikten misligholdes nedover i en kontraktskjede. Får et utvidet ansvar. Departementet legger videre til grunn at forslaget vil være innenfor rammene av EØS-retten, all den tid EØS-retten åpner for et mer byrdefullt solidaransvar, jf. punkt 4.3.1."

Justisdepartementet skriver videre at det vil være nødvendig med utfyllende regler og at de bør fastsettes i forskrift. Problemstillingen behandles i proposisjonen under punkt 4.6 på side 32. Jeg siterer:

"Flere høringsinstanser etterlyser imidlertid en nærmere konkretisering av hva som ligger i påseplikten i det enkelte tilfellet. Departementet understreker at det i denne omgang bare er tale om å innføre en forskriftshjemmel, slik at det i forbindelse med forskriftsarbeidet vil være naturlig å se nærmere på hva som skal ligge i påseplikten og eventuelt konkretisere dette nærmere. Forslag til forskrift vil bli sendt på alminnelig høring på vanlig måte."

Justisdepartementet er videre skeptiske til om tilsyn med oppdragsgivere omfattes av dagens ordlyd i allmenngjøringsloven § 8 om Arbeidstilsynet og Petroleumsstilsynets tilsynskompetanse. Hjemmelspørsmålet behandles under punkt 4.6 på side 32. Jeg siterer:

"Det foreslås at allmenngjøringsloven § 8 endres slik at det presiseres at påseplikten hører inn under etatens tilsynskompetanse. For en nærmere beskrivelse av etatens virkemidler ved tilsyn etter allmenngjøringsloven og hvor langt disse går, se Ot.prp. nr. 92 (2005-2006)."

Jeg viser for øvrig til forslag til ny allmenngjøringslov § 8 første ledd annet punktum.

Justisdepartementet viser i sin høringsuttalelse til et mer omfattende forslag om innsynsrett som ble fremmet i evalueringsrapporten om allmenngjøringsordningen, og deres EØS-rettslige innvendinger i tilknytning til dette forslaget. Problemstillingen drøftes bl.a. i proposisjonen punkt 5.5 på side 40. Jeg siterer:

"Departementet har lagt vekt på å utforme forslaget til ny bestemmelse i allmenngjøringsloven på en slik måte at den ikke kommer i konflikt med de rammer som følger av EØS-retten, konkurranseretten og personvern hensynene.

Som omtalt foran vil innsynsretten trolig måtte anses som en restriksjon i EØS-rettslig forstand på adgangen til å yte tjenester over landegrensene. Departementet anser imidlertid at en innsynsrett i tråd med forslaget vil være forankret i et lovlig formål, ettersom den er ment å sikre rettighetene til arbeidstakere som er omfattet av allmenngjøringsloven. Departementet legger til grunn at allmenngjøringsordningen som sådan er i overensstemmelse med EØS-retten. At tillitsvalgte med kjennskap til virksomhetene får en innsynsrett, vil være en svært målrettet kontroll som etter departementets vurdering klart er egnet til å sikre at allmenngjøringsforskriftene overholdes. Den vil som sådan bidra til å ivareta gjennomsynsforpliktelsen som følger av utsendingsdirektivet, se nærmere over underpunkt 5.2.2. Innsynsretten vil gjelde overfor alle virksomheter som utfører oppdrag for de tillitsvalgtes arbeidsgiver, uavhengig av om de er norske eller utenlandske, og kravet til likebehandling vil dermed også være oppfylt,

I forhold til EØS-retten, er det særlig hensynet til at en slik innsynsrett ikke må bli uproporsjonal som må tillegges vekt, se foran underpunkt 5.2.2. Fordi forslaget legger opp til et samarbeid mellom tillitsvalgte og tilsynsmyndigheter, mener departementet at innsynsretten ikke innebærer at det innføres en dobbeltkontroll, men heller at dette er tiltak som vil supplere hverandre. Tillitsvalgte spiller tradisjonelt

en viktig rolle når det gjelder fastsettelse av og kontroll med lønns- og arbeidsvilkår og er i tillegg gitt en særskilt oppgave i lovverket med å bidra til gode og sikre arbeidsforhold. Det er etter departementets syn naturlig og hensiktsmessig å bygge videre på den rollen de tillitsvalgte har, i innsatsen for å sikre også de utenlandske arbeidstakernes lønns- og arbeidsvilkår, og for å understøtte Arbeidstilsynets og Petroleumsstilsynets gjennomføring av deres tilsynsansvar. Etter departementets syn vil et eventuelt merarbeid for virksomhetene som følge av en slik innsynsrett være lite og ikke uforholdsmessig, i forhold til at tiltaket fører til at vi vil oppnå en mer effektiv etterlevelse av allmenngjøringsforskrifter. Det er for eksempel titen grunn til å tro at den enkelte virksomhet vil oppleve å bli avkrevd den samme dokumentasjonen flere ganger. Dersom tilsynsmyndighetene får overlevert dokumentasjon som er utlevert til tillitsvalgte, vil det ikke være nødvendig for myndighetene å kreve den samme informasjonen på nytt."

Justisdepartementet etterspør en vurdering av den samlede effekten av forslagene om innsynsrett og påseplikt. Problemstillingen er drøftet i proposisjonen punkt 5.5 på side 40. Jeg siterer:

Vedlegg 13

Brev fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe v/Per Rune Henriksen til Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden, datert 24. mai 2007

Endring av lovtekst i allmenngjøringslovens § 8 jmf Ot.prp. 56 (2006-2007).

Lovteknisk bistand

I Ot.prp 56 (2006-2007)_ Om lov om endringer i arbeidsmiljøloven og almenngjøringsloven (innleie, påseplikt for oppdragsgiver og innsynsrett for tillitsvalgte m.m) fremmes forslag om en lovfestet rett til innsyn for lokale tillitsvalgte i lønns- og arbeidsvilkår som følger av allmenngjøringsforskrifter.

Under høringen i Stortinget 15. mai ble det fra LO/Fellesforbundet uttrykt en bekymring for at lovens tekst med hensyn til taushetsplikt vil avskjære tillitsvalgte fra å bruke rådgivere i vurderingen av om en arbeidsavtale er i samsvar med allmenngjort tariffavtale eller ikke. Det er min oppfatning at det skal være anledning for lokale tillitsvalgte å bruke rådgivere til for eksempel oversettelse av utenlandske arbeidsavtaler. I noen tilfeller vil det også være behov for kvalifisert bistand i vurderingen av om en arbeidsavtale er i samsvar med allmenngjort tariffavtale eller ikke.

På denne bakgrunn vil jeg gjerne ha Statsrådets vurdering av følgende endring i proposisjonens forslag til lovtekst:

"Departementet ser at det kan være grunn til å vurdere denne problemstillingen nærmere, men har ikke endelig tatt stilling til om tillitsvalgte skal kunne kreve å få informasjonen direkte fra oppdragstaker, eller om informasjonen skal innhentes via oppdragsgiver. Sistnevnte alternativ vil innebære at arbeidsgiver får en plikt til å innhente opplysninger fra sine underleverandører, noe som etter omstendighetene også kan følge av den foreslåtte påseplikten. En slik løsning vil således også medføre en samordning av forespørselen etter opplysninger overfor underleverandørene. Spørsmålene vil bli nærmere vurdert i forbindelse med en eventuell utarbeidelse av forskrifter om gjennomføring av innsynsretten og påseansvaret."

Justisdepartementet påpeker at det bør komme til uttrykk i lovteksten at innsynsretten bare kan benyttes til å undersøke om allmenngjøringsvedtak etterleveres. Det er vist til merknaden under punkt 5.5 på side 41 andre spalte. Justisdepartementets forslag er videre tatt direkte inn i lovforslaget, jf. forslag til § 8 nytt sjettede ledd andre punktum.

§ 8 nytt femte til syvende ledd skal lyde:

Enhver som er underlagt tilsyn etter første ledd, skal når oppdragsgivers tillitsvalgte krever det og uten hinder av taushetsplikt, fremlegge opplysninger om lønns- og arbeidsvilkår for arbeidstakere i virksomheter som utfører arbeid som er omfattet av vedtak om allmenngjøring etter § 3. Innsyn kan kreves av tillitsvalgte som representerer den organisasjonen som er part i den allmenngjorte tariffavtalen.

Den tillitsvalgte har taushetsplikt om opplysningene som vedkommende får etter femte ledd. Taushetsplikten gjelder ikke overfor tilsynsmyndighetene, jf. første og fjerde ledd. Tillitsvalgte kan bare benytte innsynsretten til å undersøke om vedtak om allmenngjøring, jf. § 3, etterleveres.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innsynsretten, taushetsplikten og eventuell bruk av rådgivere.

Av hensyn til fremdriften i komiteens behandling av saken ber jeg om rask tilbakemelding.

Vedlegg 14**Brev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til Arbeiderpartiets stortingsgruppe
v/Rune Henriksen, datert 30. mai 2007****Endring av lovtekst i allmenngjøringsloven § 8,
jf. Ot.prp. nr. 56 (2006 -2007) anmodning om lov-
teknisk bistand**

Jeg viser til brev 24. mai 2007 med anmodning om lovteknisk bistand i forbindelse med forslag til

endring i proposisjonens forslag til nytt syvende ledd i allmenngjøringsloven § 8.

Jeg har forståelse for det syn som fremkommer i brevet. Jeg har ingen merknad til forslaget til endring i lovteksten.

Vedlegg 15**Brev fra Justis- og politidepartementet, v/statsråden til Arbeids- og inkluderingsdepartementet, datert 22. mai 2007****Høring - Handlingsplanen mot sosial dumping - Tiltak for å sikre ryddigere forhold på inn- og utleiemarkedet og for å effektivisere allmenngjøringsordningen**

Vi viser til Arbeids- og inkluderingsdepartementets brev av 22. desember 2006.

Justisdepartementet har følgende merknader:

1. Forslag til ansvar for oppdragsgivere

Arbeids- og inkluderingsdepartementet foreslår at det i forskriftshjemmelen i allmenngjøringsloven § 9 tas inn et tillegg som gir departementet adgang til å pålegge oppdragsgivere en plikt til å kontrollere at oppdragstakere etterlever allmenngjøringsvedtak. Tilsyn med at forskrifter etterleves er normalt en offentlig oppgave, og vi er skeptiske til om det såkalte oppdragsgiveransvaret vil være en egnet måte å effektivisere tilsynet med tariffnemndas vedtak.

Departementet utdypet hvordan oppdragsgiveransvaret kan oppfylles i praksis på side 38 og 39 i høringsbrevet:

"Konkret vil et slikt oppdragsgiveransvar kunne oppfylles for eksempel gjennom at oppdragsgiver informerer om gjeldende allmenngjøringsforskrift, stiller som vilkår i kontrakten at oppdragstaker etterlever slike forskrifter (kontraktsklausuler), innhenter dokumentasjon på arbeidstakeres lønns- og arbeidsvilkår og utøver en form for kontroll/tilsyn med underentreprenører, for eksempel stikkprøvekontroll."

Departementet kan i forskrift pålegge oppdragsgivere å informere om hvilke forpliktelser oppdragstaker har etter en allmenngjort tariffavtale, etter gjeldende § 9. Vi har vanskelig for å se at departementet i medhold av den foreslåtte forskriftshjemmelen vil ha adgang til å stille krav om at det tas inn kontraktsklausuler som nevnt i sitatet over. Det fremgår av sitatet at det kan være aktuelt at oppdragsgiver innhenter dokumenter samt foretar stikkprøvekontroller. Forskriftshjemmelen gir kun adgang til å pålegge oppdragsgiver plikter, og vi savner en redegjørelse for hvordan inngrepene skal hjemles i forholdet mellom oppdragsgiver og oppdragstaker.

Vi kan ikke se at det er omtalt hvordan oppdragsgivere skal forfølge et avdekket brudd på en allmenngjøringsforskrift. Hvis etableringen av et nytt tilsynsnivå skal avlaste tilsynene og føre til at allmenngjøringsvedtak etterleves i større grad, må enten oppdragsgiverne selv gjennomtvinge endringer, eller videreformidle informasjon om brudd på regelverket til

Arbeidstilsynet eller Petroleumstilsynet som har sanksjonsmuligheter. Høringsnotatet omtaler ikke hvordan kontrollen skal følges opp, og vi er derfor usikre på effekten av de foreslåtte tiltakene. En plikt for oppdragsgiveren til å informere tilsynene om avdekkede brudd, krever en klarere hjemmel enn den departementet har foreslått. Tilsvarende gjelder hvis departementet mener at oppdragsgiver selv skal gjennomtvinge etterlevelse av allmenngjøringsvedtaket. Sistnevnte alternativ forutsetter at etterlevelse av allmenngjøringsvedtak er kontraktsrettslig regulert mellom partene. Som nevnt over er tilsyn med offentlig regelverk normalt en offentlig oppgave, og vi kan ikke se at det er tilstrekkelige grunner for å utforme en privat håndhevelsesmekanisme gjennom å oppstille krav til kontraktsrettslig regulering mellom partene.

I høringsnotatet på side 39 andre hele avsnitt uttaler departementet at utformingen av regelverket bør ta høyde for at kontrollbehovet er annerledes for virksomheter som er kjent som "seriøs og loydydig", enn der "underentreprenøren er en helt ukjent virksomhet". Regler som gir inntrykk av at det bare er behov for kontroll overfor utenlandske virksomheter, vil gjøre det mer fordelaktig for norske oppdragsgivere å velge innenlandske aktører. Det kan skape EØS-rettslige problemer.

I det samme avsnittet understreker departementet at det ikke vil være hensiktsmessig å lage helt detaljerte og presise regler om hvordan plikten for oppdragsgiver skal etterleves i det konkrete tilfellet, men at det vil være naturlig å utarbeide retningslinjer for praktiseringen. Vi mener det uansett vil være nødvendig med utfyllende regler og at de bør fastsettes i forskrift.

I høringsnotatet på side 39 foreslår departementet at Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet får tilsynskompetanse over oppdragsgivernes plikter i medhold av § 9. Vi kan ikke se at det er foreslått endringer i § 8 og er umiddelbart skeptiske til om tilsyn med oppdragsgivere omfattes av dagens ordlyd. Oppdragsgivernes tilsyn skal avlaste Arbeidstilsynets tilsyn. Særlig med tanke på at oppdragsgiverne bare skal kontrollere etterlevelse og ikke sanksjonere brudd, antar vi at det vil være mer formålstjenelig at Arbeidstilsynet intensiverer sin innsats direkte overfor oppdragstakere, enn å skulle føre tilsyn med oppdragsgivers kontroll. Vi kan ikke se at departementet har redegjort for hvorfor oppdragsgivere vil være

nærmere til å kontrollere og avdekke brudd, enn Arbeidstilsynet vil være.

2. Innsynsrett for tillitsvalgte

Arbeids- og inkluderingsdepartementets forslag til innsynsrett for tillitsvalgte er en modifisert utgave av forslaget som ble lagt frem i evalueringsrapporten om allmenngjøringsinstituttet. Forskjellen er primært at de lokale tillitsvalgte skal opptre som Arbeidstilsynets "utsending" i bedriften og at innhentet informasjon bare kan videresendes til tilsynsmyndighetene, og ikke benyttes til andre formål. Innsynsretten for tillitsvalgte vil supplere den private håndhevelsen som oppdragsgivere kan pålegges i medhold av § 9. Departementet viser til tidligere innvendinger mot forslaget om innsynsrett, hvor særlig hensynet til EØS-avtalen har vært fremtredende. Når forslaget bygger på at to private aktører skal sikre etterlevelse av regelverket i tillegg til tilsynenes egen kontroll, anser vi at den valgte løsningen kan være problematisk ut fra proporsjonalitetsbetraktninger. Vi kan ikke se at departementet har behandlet den samlede effekten av de foreslåtte bestemmelsene i høringsbrevet. Vi kan heller ikke se at innvendingene i den nevnte høringsuttalelsen fra Stein Evju og utredningen til Kolstad og Hjelmeng, bortfaller fordi innhentet informasjon ikke kan benyttes til boikott, jf. § 5.

Det bør komme til uttrykk i lovteksten at innsynsretten bare kan benyttes til å undersøke om allmenngjøringsvedtak etterleves.

3. Godkjenning for virksomheter som leier ut arbeidskraft

Departementet uttaler at de vurderer å utarbeide en forskrift med hjemmel i arbeidsmarkedsloven § 27. Det er foreløpig uklart hvilke krav det er aktuelt

å stille til virksomheter som utleier arbeidskraft. Vi har på dette stadiet ingen kommentarer til en eventuell forskrift, men ber om at departementet er oppmerksom på de EØS-rettslige sidene av en slik regulering.

4. Uttalelser fra Riksadvokaten og Politidirektoratet (POP)

Justisdepartementet har innhentet uttalelse fra Riksadvokaten, og denne vedlegges uten ytterligere kommentarer fra vår side.

Vi har også innhentet en uttalelse fra Politidirektoratet (POD), som vedlegges.

POD påpeker at politiet generelt har store utfordringer i slike saker. Dette skyldes bl.a. at innhenting av bevis kan være vanskelig siden det i mange tilfeller dreier seg om utenlandske arbeidsgivere som mangler stedlig representant i Norge. Videre vil en del utenlandske arbeidstakere ofte ikke lenger oppholde seg i Norge når det er iverksatt etterforskning fra politiet. Politidirektoratet påpeker også at politiet har erfaring for at arbeidstakere i sine politiforklaringer ikke opprettholder sine forklaringer gitt til Arbeidstilsynet, noe som kan skyldes frykt for politiet, men også frykt for represalier fra arbeidsgiver.

Når det gjelder høringsnotatets punkt 4 om økonomiske og administrative konsekvenser, understreker POD i sin uttalelse at økte ressurser til Arbeidstilsynet vil kunne føre til flere oppgaver/saker. Politiets samhandling med Arbeidstilsynet vil derfor være avgjørende. Justisdepartementet understreker således viktigheten av å tenke helhetlig. Vi tar sikte på å komme tilbake ved en senere anledning med innspill til økonomiske og administrative konsekvenser av de tiltak og forslag som Arbeids- og inkluderingsdepartementet måtte gå videre med.